

Postavení týraného a zneužívaného dítěte v rodině.

Abused child and its position in the family.

Vítězslava Hustáková, DiS

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Vítězslava HUSTÁKOVÁ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Postavení týraného a zneužívaného dítěte v rodině.

Zásady pro vypracování:

Teoretická východiska k tématu BP.
Formulace cílů a volba metod zkoumání zvolené problematiky.
Vyhodnocení výsledků zkoumání.
Zhodnocení přínosu BP pro teorii a praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BENTOVIM, A. Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. Praha: Grada, 1998.

DUNOVSKÝ, J. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995.

PÖTHE, P. Dítě v ohrožení. Praha: Trilobit, 1996.

ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003.

VANIČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. Násilí v rodině – syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha: Karolinum, 2004.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Antonín Bůžek, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 18. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na méji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 17 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo - diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně: 14.5.09

[Handwritten signature]

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoké školy nezveřejňují závěrečné diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledek obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Diplomová, bakalářská a rigorózní práce odpracované uchazečem k obhajobě musí být, s výjimkou případů, kdy je právo na předání konání obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracovního vztahu školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požičovat na své náklady výtisk, opisy nebo rozmnožování.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá problematikou týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte a jeho postavení v rodině. Teoretická část charakterizuje rodinu, funkce rodiny, pásma funkčnosti rodiny, výchovné odměny a tresty, syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, systém včasné intervence, systém péče o ohrožené děti a domácí násilí. Praktická část popisuje do jaké míry jsou děti informovány o problematice syndromu CAN a domácím násilím, mají-li přehled o pomoci při výskytu tohoto problému a zda-li znají svá základní lidská práva.

Klíčová slova: funkce rodiny, pásma funkčnosti rodiny, výchovné odměny a tresty, syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, systém včasné intervence, systém péče o ohrožené děti a domácí násilí, základní lidská práva.

ABSTRACT

This thesis refers to abused child and its position in the family. The theoretical part describes family, function of the family, zone of functionality family, educational rewards and punishments, Child Abuse and Neglect, system of early intervention, system of care about vulnerable child and domestic violence. Practical part describes how much are child informed about CAN and domestic violence, that they have summary of help when problem occurs and that children know their basic human rights.

Keywords: function of the family, zone of functionality family, educational rewards and punishments, Child Abuse and Neglect, system of early intervention, system of care about vulnerable child, domestic violence and basic human rights.

Děkuji vedoucímu práce panu PhDr. Antonínu Bůžkovi, Ph. D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, podporu a také za zapůjčenou odbornou literaturu.

Bez jeho ochoty a podpory by realizace této práce byla mnohonásobně ztížena.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DEFINICE RODINY	12
2 FUNKCE RODINY A PÁSMA FUNKČNOSTI RODINY	13
2.1 VÝCHOVNÉ STYLY V RODINĚ.....	17
2.2 NEJČASTĚJŠÍ TYPY PROBLÉMOVĚ ZATÍŽENÝCH RODIN	18
2.3 DÍTĚ A JEHO PRÁVA	22
3 VÝCHOVNÉ ODMĚNY A TRESTY	25
4 SYNDROM TÝRANĚHO, ZNEUŽÍVANĚHO A ZANEDBÁVANĚHO DÍTĚTE (CAN)	26
4.1 VÝVOJ POJMU	26
4.2 VÝSKYT A PŘÍČINY VZNIKU	28
4.3 FORMY ZNEUŽÍVÁNÍ A TÝRÁNÍ DÍTĚTE.....	29
4.3.1 Týrání fyzické.....	29
4.3.2 Psychické týrání.....	33
4.3.3 Sexuální zneužívání	33
4.3.4 Zanedbávání dítěte	36
5 SYSTÉM VČASNÉ INTERVENCE (SVI)	39
6 SYSTÉM PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI	40
7 DOMÁCÍ NÁSILÍ	42
7.1 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	43
7.2 DĚTI V SITUACI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	43
7.3 POMOC DĚTEM.....	44
7.4 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ.....	45

II	PRAKTICKÁ ČÁST	46
8	PROJEKT VÝZKUMU	47
8.1	CÍL VÝZKUMU	47
8.2	METODY VÝZKUMU	47
8.2.1	Dotazník	48
8.2.2	Administrace dotazníku	48
8.3	PODMÍNKY VÝZKUMU	52
8.3.1	Charakteristika vzorku respondentů	52
9	FREKVENČNÍ A DISTRIBUČNÍ ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	57
9.1	VÝZKUMNÝ ROZHOVOR	83
9.1.1	Administrace rozhovoru	83
9.1.2	Záznam a zpracování rozhovoru	84
9.1.3	Shrnutí rozhovoru	85
10	ODPOVĚDI NA OTÁZKY FORMULOVANÉ V DÍLČÍCH CÍLECH	86
11	NÁMĚTY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	88
	ZÁVĚR	89
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
	SEZNAM TABULEK	93
	SEZNAM PŘÍLOH	95

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou týrání a zneužívání dětí a také problematikou domácího násilí. Tento problém, dle mého názoru, je velice závažný.

Hrůzným zjištěním pro mne bylo, když jsem se dočetla, že na světě umírá 40 000 dětí, nepočítaje děti, které jsou vystaveny násilí, diskriminaci nebo agresí a milióny dětí má denně hlad a zůstává bez vzdělání. Nejen tato fakta, ale hlavně i zájem o tuto problematiku mne vedl k výběru tohoto tématu.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsem vytyčila definici rodiny, funkce rodiny a pásma funkčnosti rodiny, také výchovné odměny a tresty. V další kapitole se zabývám syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN), následně poté systémem včasné intervence a systémem péče o ohrožené děti. Poslední kapitola je věnována domácímu násilí.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit do jaké míry jsou děti informovány o problematice syndromu CAN a domácího násilí, mají-li přehled o pomoci při výskytu tohoto problému, a to pomocí dotazníků a rozhovoru, které jsem v rámci výzkumu zvolila, jako výzkumné metody. Vytyčila jsem také dílčí cíle, a to zjistit, zda-li dochází k trestání či odměňování dětí, zjistit, zda-li děti souhlasí s návrhem, aby byla snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let, shrnout znalosti žáků o základních lidských právech, zjistit znalosti žáků o pojmu zneužívání dětí, zjistit u žáků, zda si myslí, že by měly být zakázány tělesné tresty dětí a zjistit, zda-li dochází k týrání, či zneužívání dětí.

Součástí praktické části jsou také náměty a doporučení pro praxi a odpovědi na dílčí cíle.

Nedílnou součástí mé práce bylo také studium literatury. Doufám, že má práce bude mít přínos nejen pro ZŠ, kde probíhalo výzkumné šetření, ale také pro širokou veřejnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE RODINY

Pojetí rodiny se liší v jednotlivých přístupech vědních disciplín jako je psychologie, pedagogika, právo nebo sociologie. Vybrat tedy jednotnou definici pojmu rodina není jednoduché, a proto jich uvádím hned několik.

Rodina je jednou ze základních složek společnosti, pokud jde o péči o děti, či mládež.

Je základem při vytváření rozvoje osobnosti v socializačním procesu.

„Rodina je základem společnosti, jaká rodina-takové děti.“(Helus, 2007, s. 135).

„Rodina je důležitá sociální skupina, která plní celou řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí. Poskytuje svým členům potřebné zázemí, uspokojuje jejich potřeby a zprostředkovává zkušenosti, které nelze získat jinde. Každý jedinec zde má určité role, které se stávají součástí jeho identity.“(Vágnerová, 2008, s. 589).

„Malá sociální skupina založena na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí, nebo vztahu jej nahrazujícím, na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznávané role vyplývající ze soužití.“ (<http://www.sos-ub.cz/prevence/hyp24a.pdf>).

Dnešní rodina je tvořena dospělými jedinci obou pohlaví, v níž partneři žijí pod jednou střechou a udržují sociálně akceptovatelný sexuální vztah. Součástí rodiny jsou děti zplozené či přijaté dospělými partnery. Lze ji charakterizovat jako malou primární skupinu, je pro dítě vzorem a hraje nezastupitelnou úlohou.

2 FUNKCE RODINY A PÁSMA FUNKČNOSTI RODINY

Zásadní význam pro zdravý vývoj dítěte a jeho úspěšnou socializaci mají také funkce rodiny.

Dle Heluse (2007) má rodina deset základních funkcí. Některé z těchto funkcí se vážou převážně na určitý věk, avšak kvalitou své realizace ovlivňují následný vývoj dítěte. Další mají sice trvalou platnost, avšak se mění s přechodem jedince k vyšším vývojovým stádiím.

Funkce rodiny

1. Rodina uspokojuje základní, primární potřeby dítěte v raných stádiích.
2. Rodina uspokojuje velice závažnou potřebu organické přináležitosti dítěte.
3. Rodina skýtá dítěti již od nejútlejšího věku akční prostor, tzn. prostor pro jeho aktivní projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými.
4. Rodina pozvolna uvádí dítě do vztahu ke věcem rodinného vybavení.
5. Rodina výrazně určuje prvopočáteční prožitek sebe sama jako chlapce/dívky.
6. Rodina skýtá dítěti bezprostředně působící vzory a příklady.
7. Rodina v dítěti zakládá, upevňuje a dále rozvíjí vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého.
8. Rodina otevírá dítěti příležitost vejít do mezigeneračních vztahů a tím hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení.
9. Prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel rodina navozuje v dítěti představu o širším okolí, společnosti a světě.
10. Rodina je dětem a dospělým prostředím, kde se mohou svěřit, očekávat radnosti.

Další vymezení funkce rodiny:

1. **Výchovná funkce:** je odpovědná za vzdělání dětí v rodině, příprava dítěte do praktického života, socializační proces, předávání kulturního dědictví. Dítě získává povědomí o sociálních rolích, získává sociální návyky a sociální chování. V dnešní době se stává trendem přesouvat tuto funkci rodiny na školu. Rodina by tuto funkci měla plnit jako první, poté se od této funkce může odrazit i škola.
2. **Biologicko-reprodukční funkce:** má význam nejen jako pro společnost, ale také pro jedince, kteří tvoří rodinu. Zabezpečuje udržení života. V zájmu společnosti je, aby se rodil nový člověk, který společnost naplní. Přestože se podstata funkce nemění, v posledních létech je trendem vnímat dítě spíše jak překážku v profesním růstu a u rodin s nízkými příjmy jako přepych, je zřejmý jistý pokles této funkce.
3. **Ekonomická funkce:** zajišťuje hmotné statky rodiny, obživu rodiny, bydlení a vzdělání dětí. Zabezpečuje uspokojení základních potřeb člověka. Rodina je chápána jako významný aspekt v ekonomickém systému společnosti.
4. **Emocionální funkce:** je zásadní funkcí rodiny, která zajišťuje nejen dětem, ale všem členům rodiny citové zázemí, bezpečí, lásku a pochopení. Rodina dítěti umožňuje uspokojení sekundárních lidských potřeb, uspokojení citové, sebeuplatnění. Poskytuje dítěti možnost přebírání životních vzorů, možnost identifikovat se s někým. Nemá-li rodina tuto funkci může dojít k citové deprivaci dítěte.
5. **Domestikační funkce:** tato funkce je také velmi důležitá, a to z toho důvodu, že přestože rodina má již všechny výše uvedené funkce, musí plnit funkci hlavní, a to být dítěti domovem. Rodina poskytuje dítěti zázemí, neměnné prostředí a bezpečí.
(<http://Kacah.webgarden.cz>)

Pásma funkčnosti rodiny

Zamyslíme-li se nad výše uvedenými funkcemi rodiny, které by rodina měla plnit, napadne nás, že jde spíše o ideální rodinu, která se každodennímu reálu jen blíží. V běžném životě se každá rodina setkává a čelí různým problémům. Pro srovnání vymezují pásma funkčnosti od Heluse a od Dunovského.

Pásma funkčnosti rodiny podle Heluse (2007).

„Víme o rodinách, které se ze svých problémů nedokážou nikdy zcela vymanit, a vnímáme to, že to nezůstává bez vlivu na jejich děti. Toto zamyšlení nás vede k vyčlenění pěti kategorií rodin podle funkčnosti vzhledem k dítěti.“ (Helus, 2007, s. 152).

1. Rodiny stabilizovaně funkční

Tyto rodiny spolehlivě zajišťují svým dětem kvalitní socializační podmínky ve všech výše uvedených oblastech.

2. Funkční rodiny s přechodnými, více, či méně vážnými problémy

Problémy v rodině dokážou členové rodiny vždy vyřešit a díky těmto problémům se pozitivně rozvíjejí a upevňují. Takových rodin je většina. Problémy jsou způsobeny různými vlastnostmi členů rodiny, či osobním selháním v určité situaci, anebo vnějšími okolnostmi.

3. Rodiny problémové

V této rodině nejde pouze o problém jako takový, ale jsou již zproblematizované funkce rodiny. „Častou alternativou bývá rozchod a hledání způsobu, jak uspořádat záležitosti poté, aby jím děti netrpěly.“ (Helus, 2007, s. 152.).

4. *Rodiny dysfunkční*

U tohoto typu rodiny jsou již některé z funkcí rodiny vážně, či dlouhodobě narušeny, rodině se tato situace již vymkla z rukou natolik, že děti jsou vážně ohroženy. Zde je nutný zásah vnějších institucí, rodina sama se ovšem vždy nedokáže řídit jejich radami.

5. *Rodiny afunkční*

Rodina neplní vůči dítěti základní funkce a tímto dítě přímo ohrožuje. „Tak tomu bývá v případech, kdy se v rodině hromadí nejrůznější patologické projevy, nezáměr dítěte přerůstá v nevraživý nebo i nenávistný postoj vůči němu. A to až do té míry, že hledat nápravu v ní samotné už nemá naději na úspěch, je tedy naléhavé hledat řešení mimo tuto rodinu. Zpravidla se tak děje rozhodnutím soudu o zbavení rodičů rodičovských práv a umístěním dítěte v dětském domově nebo v některém zařízení náhradní rodinné péče.“ (Helus, 2007, s. 152).

Pásma funkčnosti podle Dunovského (1986).

Pásma funkčnosti jsou dána součtem dosažených bodů za každou položku jednotlivých šetřených případech v Dotazníku funkčnosti rodiny (1986, s. 28):

- 1) Pásmo 0-4 bodů představuje **funkční** (intaktní) rodinu, kdy je dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch zajištěn.
- 2) Pásmo 5-9 bodů zahrnuje rodiny **problémové**. Vyskytují se zde problémy a poruchy v některých funkcích rodiny, avšak neohrožují rodinný systém a vývoj dítěte v něm. Rodina je schopna problémy řešit společně vlastními silami, bez pomoci ostatních.
- 3) Pásmo 10-14 bodů představuje **dysfunkční** rodinu, zde se vyskytují poruchy některých nebo všech funkcí rodiny, které bezprostředně ohrožují a poškozují rodinu jako celek, zvláště pak vývoj a prospěch dítěte. Tyto rodiny vyžadují soustavnou pomoc.
- 4) Pásmo 15-24 bodů zahrnuje rodiny **afunkční**, kdy poruchy jsou takového rázu, že rodina přestává plnit vůči dítěti svůj základní účel. Škodí dítěti, dokonce jej ohrožuje v samostatné existenci. Řešením ústavní péče, náhradní rodinná péče, apod.

2.1 Výchovné styly v rodině

V každé rodině panují různé výchovné styly a každá rodina je přesvědčena o tom, že právě její výchovný styl je správný a neměnný. Pojdme se tedy podívat na druhy výchovných stylů. Opírám se o publikaci Sociální psychologie pro pedagogy, Helus (2007).

Autoritářský: rodiče dítě zcela ovládají. Dítě musí plnit úkoly a normy dané rodiči. Za nesplnění daných norem je dítě potrestáno.

Povolující: tzv. volná výchova dětí, rodiče kladou důraz na maximální volnost dítěte. Na dítě jsou kladeny minimální požadavky a tresty.

Styl opřený o autoritu: tzv. demokratický výchovný styl. Jasné stanovení zásad a principů, co je správné a co není správné.

V rámci mezinárodního projektu SAHA (The Social And Health Assessment) se uskutečnila v roce 2004 studie s názvem rizikové faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže. Průzkumu, který mapoval rizikové chování se zúčastnilo téměř 500 respondentů, a to mladistvých ve věku 12-16 let. Tento průzkum potvrzuje, že v rodinách selhávají 4 základní výchovné styly, a to:

- 1) **Konzistentnost výchovy:** v rodinách jsou stanovená jednoznačná pravidla. Děti vědí, co mohou očekávat. Kde nejsou pravidla se nejvíce lže.
- 2) **Rodičovský zájem o dítě:** rodiče mají zájem o dítě. (Mají zájem o dítě, jak tráví svůj volný čas, jaké má výsledky ve škole, apod.)
- 3) **Nedostačující rodičovská kontrola:** rodiče nedbají na to, aby bylo dítě ve stanovenou dobu doma.
- 4) **Rodičovská vřelost:** emocionální potřeby dítěte jsou uspokojeny nedostačujícím způsobem.

U respondentů s asociálním chováním je nižší míra pozitivních aspektů výchovných stylů, tzn. malý zájem, malá vřelost, malá kontrola. Vyjimka se ukázala u konzistence, děti, jejichž rodiče se chovají méně konzistentně-nejméně předvídatelně (nejsou stanovena žádná pravidla), nejvíce lžou.

Studie ukazuje, že mladiství s antisociálním chováním byli svědky násilí v minulosti, případně její obětí a zároveň byli obětí šikany.

Je nutné, aby si rodiče uvědomili, že dítě se postupem času mění. V nízkém věku je nutná jistá protektivita a důsledné vyžadování určitých forem chování. U staršího dítěte je tento výchovný styl zdrojem nedorozumění mezi rodičem a dítětem. Aktivní vedení rodičů je nutné pro změnu výchovného stylu v souvislosti s vývojem dítěte.

2.2 Nejčastější typy problémově zatížených rodin

V rámci výchovy v rodině také působí zákon o rodině (1963), který upravuje vztahy mezi rodiči a dětmi, a to v části druhé hlava první. Důležitou působnost má sociálně právní ochrana dětí. Zákon o sociálně právní ochraně dětí (1999) je zakotven v právním řádu ČR, zahrnuje garanci rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte. Opírám se o publikaci Veřejný ochránce práv ombudsman. „Jedná se zejména o ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, jakož i působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.“(veřejný ochránce práv, 2007, s. 14). Určujícím hlediskem sociálně-právní ochrany dětí je zájem a blaho dítěte, který musí být základním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí.

Nezralá rodina

Bývala typickým jevem v 70. letech. Vyskytuje se v případech, kdy na svět přivedou dítě nezralí, nezkušení, mladí rodiče, kteří nemají ucelen pohled na svět, na výchovu dítěte, na jeho potřeby. Rodiče nedokáží zabezpečit správnou výchovu a vývoj dítěte. Dítě často bývá přijímáno, jako dítě nechtěné a vhání matku do slepé uličky. Dle Heluse (2007) jsou rodiče nezralí v těchto oblastech: životní hodnoty a životní způsob, zkušeností, citů. V těchto rodinách bývají sociální a ekonomické problémy. Rodiče většinou nejsou profesně zajištěni a vyskytují se problémy s bytem.

Přetížená rodina

Přetíženost u rodičů může mít mnoho zdrojů, často nebývá pouze jeden zdroj. Přetíženost matky, či otce má za následek snížení psychologické funkce rodiny. Pohled na přetížení rodiny je různorodý, jelikož každá rodina má různou toleranci na přetížení. Při vymezení zdrojů přetíženosti se opírám o publikaci Sociální psychologie pro pedagogy, Helus (2007). Zdroje přetíženosti: konflikty, narození dalšího dítěte, starosti způsobené nemocí v rodině, citové strádání, bytové či ekonomické problémy. Narušení rodiny přetížením bývá dočasné, většinou si rodina sama najde cestu, jak z problému ven.

Ambiciózní rodina

Rodina, která je ambiciózní na první pohled vypadá jako rodina plně funkční a spořádaná. „Problém je ale v tom, že rodiče jsou nadměrně pohlcováni potřebami, vážoucími se k jejich vlastnímu uplatnění, vzestupu, seberealizaci – na úkor rozvoje osobnosti jejich dětí.“ (Helus, 2007, s. 156). Tato situace nastává v případech, kdy jsou rodiče pohlceni svojí kariérou a nemají čas se věnovat osobnostnímu rozvoji svých dětí. Hodnotové orientace v takové rodině jsou zaměřeny především na kariéru, zaměstnání, vyniknutí ve sportu, úspěchy ve studiu, vysoký materiální standard, a jiné.

Perfekcionistická rodina

„Typické zde je, že rodiče staví své dítě soustavně do situací nátlaku podávat vysoké výkony, vykazovat perfektní výsledky, eventuálně být vždycky lepší než druzí. A to, což je podstatné, bez ohledu na předpoklady dítěte a zásady jeho harmonického rozvoje.“ (Helus, 2007, s. 156). Požadavky rodičů se dostávají do rozporu se schopnostmi, zájmy a vnějšími možnostmi dítěte. Dítě se dostává do permanentní zátěže. Dítě má pocit, nesplní-li požadavky rodičů, rodinu zklame, anebo dostane trest. Selhání je rodinou i dítětem samým prožíváno jak katastrofa. Hrozí vážné ochromení vývoje dítěte včetně hlubokého narušení citového zázemí dítěte.

Autoritářská rodina

„Za autoritářskou rodinu bývá označována rodina, kde jsou vztahy k dítěti/mladistvému omezeny na ustavičné příkazování a rozkazování, dirigování, aniž je přihlíženo k potřebě dítěte také se samostatně rozhodovat a nést zodpovědnost, projevovat svou spontaneitu, být bráno v úvahu se svými názory a zájmy, pociťovat určitou míru osobní autonomie.“ (Helus, 2007, s. 157). V této rodině je vyžadována automatická slepá poslušnost, není-li dítě poslušné, rodiče používají různých trestů. Tato výchova se může na dítěti projevit v podobě apatie, na dalším vývoji a citových vazbách. Zdrojem autoritářské výchovy může být i jeden člen rodiny, většinou bývá zdrojem otec, používající sílu k dosažení cíle. Důsledkem mohou být také silně agresivní tendence dítěte.

Rozmazlující (protekcionistická) rodina

V této rodině vládne tendence vždy dítěti vyhovět, dát dítěti za pravdu, postupovat jak si ono žádá za všech podmínek. Dítěti chybí výchova k zodpovědnosti. Pro výchovu dítěte je podstatné vést dítě k zodpovědnosti za své činy, přiznat omyl a nedostatek, také respektovat druhé lidi a jejich názory a vynakládat úsilí k dosažení určitého cíle, toto ovšem v rozmazlující rodině chybí. Většinou rozmazlující rodiče jsou staršího věku a na dítě čekali dlouhou dobu, proto je pro ně dítě středem vesmíru a vůdcem rodiny. Existují tři typy rozmazlující rodiny:

1) Protekcionismus útočný, ofenzivní

V tomto případě jde o rodiče bojovníky, kdy bojují za své dítě za jeho ochranu, vyskytuje se v případě „zasednutí si“ učitele na dítě, kdy rodiče na obranu dítěte bojují s učitelem.

2) Protekcionismus soucítící

Zde rodiče nebojují za dítě, ale jsou v roli spolutrpitele s dítětem. Pasivně se poddávají pocitům křivdy a ublíženosti. Příklad: „Celý svět je proti naší rodině“.

3) Protekcionismus služebný

V této rodině jsou rodiče naprosto a zcela podřízeni dítěti, dítě manipulátor a vůdce rodiny. Rodiče dítěti slouží.

Rodina nadměrně liberální a improvizující

V této rodině je snaha o nestandardní výchovné postupy, rodiče nedávají dítěti žádný řád, či přesné požadavky. Dítě strádá nedostatkem řádu. Rodiče nevytyčují přesné výchovné cíle, postoje a postupy, nechťejí „lámat“ osobnost dítěte. V takovém to typu výchovy je vychováno nejvíce dětí.

Odkládající rodina

U tohoto typu jsou nejčastěji děti vychovávány rodiči ambiciózními, pracovním přetíženými, anebo nacházejícími se ve velké krizi. Rodiče mívají častou tendenci dítě někomu svěřovat, „odložit“ si dítě, kdykoliv je to možné. Nejprve dítě odkládají k prarodičům, poté k příbuzným a také ke známým. V tomto případě, kdy dítě již dávají každému, kdo je jen trochu ochoten jim pomoci nastává již vážná situace. Dítě se stává malým putovníkem. Není zde možnost citových vazeb mezi rodiči a dítětem, dítě strádá a je ohrožen celkový rozvoj osobnosti dítěte. Přicházejí pocity méněcennosti a může se také objevit deprivací syndrom.

Disociovaná rodina

Pro tento typ rodiny je charakteristické, že důležité vztahy, jejichž rozvinutost a spolehlivost je nezbytným předpokladem psychologické funkčnosti rodiny jsou vážně rozrušeny (disociovány). Rodina může být izolována od vnějšího okolí, anebo bývá v konfliktu s ním.

Izolovanost rodiny se projevuje výrazným omezením kontaktů s okolím, příbuznými, přáteli a dalšími sociálními skupinami, či institucemi. Rodina se extrémně uzavírá do sebe a stává se jakousi izolací. Dochází také k oslabení vnitřních vztahů rodiny, a to vzájemných kontaktů, izolovanost jedněch členů rodiny od druhých a konflikty mezi členy rodiny.

2.3 Dítě a jeho práva

Výchovné styly v každé rodině by měly brát zřetel na Základní lidská práva dítěte a na Úmluvu o právech dítěte. Dne 20. listopadu 1989 byla přijata Valným shromážděním OSN **Úmluva o právech dítěte** (The Convention on the Rights of the child). V platnost vstoupila dne 2. září 1990.

Na světovém summitu pro děti v New Yorku 30. září 1990 se k Úmluvě přihlásila i tehdejší Česká a Slovenská federativní republika podpisem prezidenta republiky Václava Havla. U nás Úmluvu ratifikovalo Federální shromáždění a 6. února 1991 nabyla účinnosti jako normativně právní akt velmi vysoké právní síly. Byla vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb. V roce 1993 (po rozdělení Československa) tento závazek převzala Česká republika. Úmluva je, jako všechny ostatní ratifikované dokumenty o lidských právech, nadřazena národním zákonům. Úmluvu o právech dítěte z členských států v OSN neratifikovalo jen Somálsko (přetrvávající občanská válka) a USA (argumentují, že práva dětí jsou nadřazena právům jejich rodičů).

Obsah *Úmluvy o právech dítěte* tvoří preambule, která uvádí základní podmínky, východiska a směrnice pro jejich uplatňování a 54 článků (ustanovení) rozdělených do tří částí.

Články 1 – 41 obsahují soubor lidských práv dítěte, zahrnující práva občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní.

Články 42 – 45 se zaměřují na plnění Úmluvy jednotlivými účastnickými státy, na jejich posuzování a hodnocení nezávislým Výborem pro práva dítěte OSN.

Články 46 – 54 stanoví podmínky, za nichž Úmluva vstupuje v platnost; týkají se ratifikace, přistoupení a vypovězení Úmluvy.

Úmluva o právech dítěte je: směrnicí pro národní legislativu, východiskem státní politiky vůči dětem, základem rozvíjení morálních standardů, nástrojem mezinárodní spolupráce. Úmluva představuje celosvětový program lepšího života budoucích generací v příštím tisíciletí (tj. třetím tisíciletí).

Úmluva o právech dítěte zachovala princip blaha a nejlepšího zájmu dítěte (The Best Interest of Child). Tím se rozumí, že při tvorbě zákonů a všech aktů aplikace práva se má vycházet z principů blaha dítěte a přihlížet k zájmu dítěte (čl. 3). Lze říci, že principy, ochrany, blaha, zájmu a participace dítěte představují onoho „ducha“ Úmluvy, v jehož smyslu je třeba vykládat všechna v ní dále uvedená ustanovení, práva a svobody. K dítěti se má přistupovat jako k subjektu svého rozvoje, i když potřebuje zvláštní podporu a ochranu, aby bylo schopno plně užívat svá práva. Dětství se sentimentálně neidealizuje, dítě se má učit používat svobody a být zodpovědné. Vychází se z humanistické psychologie, lze vysledovat sebeaktualizační teorii A. H. Maslowa a jeho hierarchické uspořádání potřeb.

„Úmluva o právech dítěte uznává tři kategorie činitelů: dítě – stát – rodiče a stanoví přesné rozdělení jejich rolí. Úmluva se vztahuje na všechny věkové skupiny od 0 do 18 let.

Lidská práva dítěte, vyplývající z Úmluvy o právech dítěte, mezinárodního dokumentu o dětech a mládeži do 18 let.

Dítě jako každá lidská bytost má svou hodnotu, důstojnost a základní práva. Navíc vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, bezbrannosti a zranitelnosti potřebuje zvláštní péči, pomoc, ochranu, porozumění a lásku. Tomu odpovídají i práva různého druhu: od základních práv zabezpečujících přežití, rozvoj a ochranu, po práva vyjadřující možnost účasti dítěte na jednání a rozhodování o sobě.

Práva na přežití zaručují zachování života a uspokojování základních potřeb dítěte. Týkají se výživy, bydlení, životní úrovně rodiny, zdravotnické péče, sociálního zabezpečení, zařízení pro děti zaměstnaných rodičů apod.

Práva na rozvoj se týkají harmonického vývoje dětské osobnosti po stránce tělesné, duševní, mravní a společenské. Jde o právo na vzdělání, na hru, na volný čas a o účast v kulturních a uměleckých činnostech, o přístup k informacím, o svobodu myšlení, svědomí a náboženství aj.

Práva na ochranu zajišťují dětem bezpečnost a chrání je před všemi druhy zneužívání, násilí, zanedbávání a vykořisťování. Ochranu potřebují všechny děti, zvláštní pozornost však vyžadují děti postižené, děti bez rodiny, děti uprchlíků, děti z menšinových skupin a děti žijící v obtížných podmínkách (za války, ve vězení apod.)

Práva na účast zaručují dítěti možnost vyjádřit své názory v záležitostech, které se ho týkají. Je úkolem dospělých, aby názorům dětí věnovali patřičnou pozornost odpovídající jejich věku a úrovni zralosti. Jde o účast při rozhodování o dalším životě dítěte, o ochranu jeho soukromí, o právo na zakládání organizací a účast v nich, a to vždy s ohledem na přípravu dětí na odpovědný život ve svobodné společnosti.

Uvedená práva se vztahují bez výjimky na každé dítě i nezletilou mládež ve věku 0 – 18 let. Je povinností státu chránit je před jakoukoliv formou diskriminace a přijímat potřebná opatření k podpoře jejich práv.

Uplatnění práv chráněných Úmluvou vyžaduje v životě soustředěné úsilí všech: vlád, mezinárodních i národních organizací, soukromých institucí i jednotlivců, rodičů i dětí. Neboť na dětech a mládeži záleží, jak pochopí svá práva a odpovědnost za sebe i budoucnost světa. (www.dci.cz)

3 VÝCHOVNÉ ODMĚNY A TRESTY

Začneme-li mluvit o trestu, napadne nás obvykle pohlavek, nebo facka, kterou jsme jako děti od rodičů občas dostali, anebo nějaké domácí vězení. Myslíme-li na odměny, napadne nás čokoláda, brusle, anebo nějaký ten dárek od rodičů. Ovšem, co je trestem, nebo odměnou pro jednoho nemusí jim být pro druhého. Opírám se o publikaci *Po dobrém, nebo po zlém?*, Matějček (1994).

Zásadní otázka zní: „Po dobrém, nebo po zlém?“. Samozřejmě čekáme odpověď po dobrém, jelikož tak je to pedagogické, tak je to dle Komenského a dle všech uznávaných pedagogických autorit. Ovšem na druhou stranu musí být stanovena určitá pravidla, kterými by se dítě mělo řídit a dodržovat je, aby se naučilo zodpovědnosti. Za porušení určitých pravidel je zpravidla nastolen trest, ovšem je nutno připomenout, že i tresty musí být úměrné a neměly by přecházet do týrání, či zanedbávání dítěte. Potrestat dítě pohlavkem, nebo domácím vězením se dá považovat za zcela adekvátní trest, ovšem v případě kopání, bití a podobných tělesných trestů již přecházíme v týrání dítěte. Je tedy nutno zvážit jaký druh trestu zvolíme. Naopak odměna, jako je pochvala, či nějaký drobný dárek by měla být dítěti dáována častěji, aby dítě motivovalo k další činnosti, aktivitě, či učení.

Dle Matějčka (1994) jsme si ve výchově s dětmi partnery, v tomto vztahu nejde jednoznačně o závislost a podřízenost dítěte na rodiči.

„V období do roku 1899 jsou ohniskem pozornosti mravní zásady a přestupky proti nim. Dítě má být vedeno ke kázni, k poslušnosti, a to naprosté a od nejtútlejšího věku. Laskavost rodičů se nezavrhuje, ale musí být doprovázena nesmlouvavým postojem k chybám dítěte. Rodičům měly děti vykat. Rodič byl považován za přímého nadřízeného nad dítětem.“

(Matoušek, 1997, s. 40).

4 SYNDROM TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE (CAN)

Problematikou týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte se začali lékaři zabývat v padesátých letech 20. století a souhrnně ji nazývali „neúrazová poranění“. Syndrom bitého dítěte (Battered Child Syndrome) byl popsán v roce 1962 a v pozdějších letech se vžil pojem Syndrom CAN, z anglického Child Abuse and Neglect, definovaný jako souhrn příznaků týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V naší zemi se odborníci těmito problémy začali zabývat až v sedmdesátých letech, v roce 1990 byla v České republice zavedená evidence případů CAN.

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné.“(Vágnerová, 2008, s. 593). Dle Vágnerové (2008) jde o špatné zacházení s dítětem, toto zacházení je následkem aktivního ubližování dítěti nebo nedostatek péče, kdy dítě strádá v základních životních podmínkách.

„Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče, event. další členové rodiny, pokud jsou k němu necitliví a bezohlední, pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb.“(Vágnerová, 2008, s.593).

4.1 Vývoj pojmu

Opírám se o publikaci Týrané, zneužívané, a zanedbávané dítě, Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., (1995).

Syndrom CAN a jeho složitosti i různorodost lze sledovat především vývoji. Se zvyšujícím se chápáním dětství jako specifického vývojového období člověka, s jeho potřebami, právy i povinnostmi, byla též popřena obecná představa, že s dítětem je možno zacházet podle vůle až svévole dospělých, že každý rodič své dítě miluje a náležitě se o něj stará. Každé závažné neuspokojení potřeb dětí přináší závažné ohrožení jejich zdraví a dobrého rozvoje.

Nejobávanější možností je zabití dítěte a fyzická likvidace. Již v minulém století se společnost snažila chránit dítě, vznikaly různé dobrovolnické organizace, byla zřízená Národní společnost prevence proti krutostem na dětech, která vznikla v roce 1883. Dnes představuje významnou instituci a je modelem pro celou řadu dobrovolných organizací v této oblasti.

„Hlavní pozornost byla zpočátku věnována především fyzickému násilí na dětech a jeho důsledkům, stejně jako vykořisťování dětí námezdní prací, nedostatečné péči a výživě. Tak se začala formovat ve vývoji CAN jeho hlavní obsahová výplň – **fyzické týrání**. (Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., 1995, s. 16.). Tento pojem se začal označovat v zahraničí jako špatné zacházení či nepečování o dítě (mistreatment, maltreatment), jež roku 1962 pojmenoval Kempe (USA) jako **syndrom bitého dítěte** (Battered Child Syndrome).

„Současně však na jeho základě rozvinul převratný přístup k chápání tohoto jevu v nejširší veřejnosti v jednotlivých státech USA. Současně napomohl k hlubšímu a širšímu vnímání násilí na dětech i v dalších oblastech života dítěte a společnosti.“ (Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., 1995, s. 16). To opět vyústilo v nový širší pojem syndromu **Child Abuse**, tedy **zneužití dítěte**. Tento pojem byl také rozšířen dále, a to jako **neúrazové, úmyslné poškození v rámci krutého zacházení s dítětem – non accidental injurie (NAI)**. Dále se pak syndrom vyvíjel do své nynější podoby CAN. Jako hlavní příčiny výskytu syndromu CAN byla potvrzena nezvládnutá agrese vůči dítěti, nadřazenost nad dítětem (většinou to bývala tzv. otcovská moc), vyskytuje se zvýšená zranitelnost a bezmocnost dítěte. „Nikoli nevyznanou roli zde hrají ovšem i závažné socio-ekonomické faktory prostředí dítěte jako chudoba, nezaměstnanost, devastace životního prostředí, špatné nebo žádné bydlení, nedostatek zdravotní péče, výchovy a vzdělání. (Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., 1995, s. 16).

4.2 Výskyt a příčiny vzniku

Statistiky uvádějí, že syndromem CAN trpí v České republice okolo 1 – 2% dětí, respektive dvacet až čtyřicet dětí mladších patnácti let. V nadpoloviční většině jsou týrány děti, které jsou mladší patnácti let, nejčastějšími oběťmi bývají děti věku kojeneckého a batoleckého. Opírám se o publikaci *Násilí v rodině-syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*, Vaníčkova a kol. (1995), kde autoři uvádějí, že ročně v České republice umírá na následky týrání a zanedbávání nejméně padesát dětí ročně. Ve stejné míře bývají postiženy jak dívky, tak chlapci. „Katamnestické studie uvádějí, že 20-25% dospělé populace má z dětství nějakou sexuální zkušenost s dospělou osobou, v České republice to bylo 33% žen a 17% mužů.“ (Vágnerová, 2008, s. 593).

Všeobecné představy, které se týkají fungování rodiny se u jednotlivých lidí příliš neliší. Rodina by měla být prostředím, kde je dítě milováno a přijímáno. Přesto bývá realita často velmi odlišná. Nejenže dítě není zahrnováno láskou, ale trpí, nebo je dokonce týráno či zneužíváno. Každého z nás jistě napadne co je příčinou, co vede rodiče k chování, které je pro mnohé z nás nepřijatelné, který člověk může ublížit svému vlastnímu dítěti?

Jednou z příčin může být osobnost rodičů. Rodiči se nestávají pouze osoby vyrovnané, jeden z nich, nebo dokonce oba mohou trpět nějakou odchylkou, či postižením a nejsou tedy schopni vytvořit si citový vztah ke komukoliv včetně vlastního dítěte. Takoví rodiče své dítě nemusí přímo týrat, ale je zde velká pravděpodobnost, že ho budou citově zanedbávat.

Takovou odchylkou může být duševní porucha, ale může se také jednat o rodiče alkoholiky, narkomany a násilnické či kriminální osoby.

4.3 Formy zneužívání a týrání dítěte

„Definice je velice široká a zahrnuje do sebe jakékoliv vědomé či nevědomé aktivity, kterých se dopouští dospělý člověk (rodič, vychovatel nebo jiná osoba) na dítěti a následkem kterých dochází k poškození zdraví a zdravého vývoje dítěte.“ (Vaníčková, 1995, s. 33).

4.3.1 Týrání fyzické

„Riziko týrání dítěte je zvýšené v rodinách, kde jsou vztahy mezi jejími členy narušené (lidé spolu dostatečně otevřeně nekomunikují, převažuje netolerance, kritika, odmítání). Členové těchto rodin nejsou schopni kooperovat při řešení problémů, chybí vzájemná podpora, převažuje napětí nespokojenost, vše se řeší násilným způsobem.“ (Vágnerová, 2008, s. 594).

„Jedná se nejen o vědomé tělesné ubližování dítěti, ale také nezabránění takovému zacházení s dítětem. Představuje vlastně všechny nepřiměřené akty násilí na dítěti. Zahrnuje vedle hrubého útoku na dítě, jehož důsledkem je tělesné zranění, trvalé poškození dítěte nebo dokonce úmrtí dítěte, také pravidelně užívané tělesné trestání dítěte užívané jako převažující výchovný prostředek.“ (http://www.ditekriize.cz/syndrom_can.php).

„Fyzické ublížení nebo zanedbávání dítěte mladšího osmnácti let ze strany osoby odpovědné za dobro dítěte za podmínek, které znamenají, že zdraví nebo blaho dítěte je tímto jednáním poškozováno.“ (Mufsonová, Kranzová, 1996, s. 35). Znamená to tedy, že kterýkoliv fyzický čin či zanedbání poškozující zdraví nebo blaho dítěte je považováno za fyzické týrání, anebo zanedbávání a je trestným činem.

Tělesné týrání má dvě formy, a to aktivní a pasivní formu. Opírám se o publikaci *Násilí v rodině*, Vaníčková, (1995):

Za aktivní formy fyzického týrání je považováno:

- **nepřiměřené bití rukou**, jako jsou facky a pohlavky,
- **bití různými nástroji**, většinou běžně dosažitelnými v domácnosti což je např. vařečka, řemen, hadice, kabel, apod.,
- **kopání do dítěte, údery pěstí**, při tomto násilí často dochází k poranění vnitřních orgánů,
- **způsobení bodných, řezných a sečných rán různými nástroji**, také se většinou jedná o nástroje běžně v domácnosti dosažitelné jako jsou: nůž, nůžky, jehla, jehlice, aj.,
- **poranění střelná**, ze zbraní držných legálně či nelegálně,
- **vytrhávání vlasů**, často v celých chomáčích (možná záměna s onemocněním provázející vypadávání vlasů – alopecii),
- **nepřiměřené tahání za ušní boltce**, způsobující trhliny,
- **kousání dítěte**,
- **způsobování popálenin**, kam patří popálení dítěte přiložením žhavého předmětu na kůži, nejčastěji cigaretou, ale také popáleniny od kamen, kulmy, grilu apod. Řadíme zde i drobné popáleniny vzniklé třením, když je například dítě vlečeno po koberci, popáleniny úst od násilím podané horké potravy, popáleniny od vřící vody, kdy větší děti bývají horkou vodou většinou polity a menší spíše do horké vody ponořeny,
- **odmrštění, odhození dítěte**, kdy často dochází k úderu dítěte o různý nábytek, stěnu nebo podlahu,

- **svazování a připoutání dítěte**, mezi způsobená zranění patří stopy od provazu či kabelu, které jsou patrné především na zápěstí a v okolí kotníků,
- **škrčení**, charakteristickým zraněním stopy po provazu na krku (tzv. strangulační rýha) a patrné stopy po prstech,
- **dušení**,
- **silné třesení**, zejména u malých dětí způsobuje poškození mozku, může způsobit smrt nebo trvalé neurotické potíže a to od poruch učení až k závažným poruchám,
- **otravy jedy a chemikáliemi** a také **podávání alkoholu a drog**.

Za pasivní fyzické týrání je považována:

- **porucha v prospívání dítěte neorganického původu**, jde o poruchy vzniklé z nedostatečné výživy, jak po stránce kvantitativní tak, i kvalitativní. Toto se projevuje výraznou podváhou, nedostatky důležitých vitamínů především skupiny D,C a B, nejtěžšími případy pak představují zastavení růstu dítěte,
- **nedostatek zdravotní péče**, jedná se o vědomé odmítání preventivní a léčebné péče. Nevědomé odmítání zdravotní péče, zvláště v kritických situacích vzniká spíše z nepochopení a nepochopení vážnosti zdravotního stavu dítěte a ohrožení jeho života. Do této skupiny patří i případy, kdy dospělí způsobí dítěti nějakou újmu, bojí se následků, doufají ve spontánní uzdravení dítěte a tím mu prakticky odírají první pomoc. Řadíme zde i případy, kdy rodiče nezabezpečují dítěti kvalitní hygienickou péči,
- **nedostatky ve výchově a vzdělání**, jedno z významných práv dítěte je právo na vzdělání, nedostatky se projevují v nerozvinutí mentální kapacity dítěte, a to nedostatečnou motivací a učením. Vzdělanostní úroveň dítěte pak neodpovídá jeho možnostem. Jednou z nejdůležitějších poruch je negramotnost dítěte, ve výchově se nedostatky projevují zanedbaností dítěte v širším pojetí,

- **nedostatek přístřeší, ošacení a ochrany**, k ohrožujícím vlivům na zdraví a život dítěte patří nezabezpečení domova a vhodných životních podmínek. Děti takto postižené jsou ty, jenž bezprostředně trpí chudobou svých rodičů, děti bez domova, které o něj přišly z příčin objektivních (přírodní katastrofa, válka, emigrace, úmrtí apod.) nebo subjektivních (útěk, izolace aj.),
- **vykořisťování dětí**, jde o nucení dětí k žebrání a využívání dětské práce.

Pokud nedojde k úmrtí, ve většině případů zůstávají trvalé následky, které jsou spojeny také s poškozením psychického zdraví, děti těmto následkům čelí po zbytek svého života.

Týrající rodiče

Vágnerová (2008) uvádí, že se jedná hlavně o rodiče, kteří mají zvýšený sklon reagovat násilím, jsou to osoby, pro které je charakteristická výbušnost, dráždivost a nezdrženlivost, často jsou příslušníky dysfunkčních rodin.

Dále se jedná o rodiče, kteří mají již negativní zkušenosti z dětství, byli sami zanedbáváni, či týráni. Rodiče, kteří mají zvýšenou potřebu moci a nadvlády nad dítětem, dítě využívají jako kompenzaci pocitů méněcennosti a nejistoty. A v neposlední řadě zde patří rodiče, kteří obecně o své děti nestojí, děti jsou nechtěné a rodičům jsou na obtíž.

Děti, které bývají týrány

Děti, které svým chováním rodiče nadměrně zatěžují, dráždí rodiče a vyčerpávají je.

Děti, jejichž chování je rodičům nesrozumitelné a výchova těchto dětí je proto náročná.

Děti, které nesplnili očekávání rodičů, zklamaly rodiče.

Děti, které určitým způsobem vymáhají uspokojení svých potřeb a rodiče je nechápou, připadá jim, že je dítě provokuje a vynucuje si pozornost.

4.3.2 Psychické týrání

„Představuje takové chování vůči dítěti, které má negativní dopad na citový vývoj dítěte, vývoj jeho chování, osobnosti a sebehodnocení či negativní dopad na rozvoj interpersonálních vztahů. Psychické týrání v podstatě vždy provází ostatní diagnostické kategorie syndromu CAN – fyzické týrání, sexuální zneužívání, šikanování, navíc se může vyskytovat samo o sobě.“(http://www.ditekrize.cz/syndrom_can.php).

„Vzniká jako výsledek nevšímání, ponižování, výsměchu, urážek, opovrhování či záměrného zastrašování. Na rozdíl od tělesné bolesti přetrvává dlouho pocit ublížení. Ve velké většině případů má za následek trvalé pocity méněcennosti, stav úzkosti, pocity nedostatečnosti a nedostatek sebedůvěry.“ (Pöthe, 1996, s. 34).

Dle Mufsonové, Kranzové (1996) je tento typ týrání a zanedbávání dítěte nejhůře rozpoznatelný, přestože může mít stejné poškozující následky jako kterýkoliv jiný typ zneužívání.

Psychické týrání zahrnuje například výhrůžky, vyvolávání strachu u dítěte, nadávky, ponižování, opovrhování, zesměšňování, citové vydírání, odmítání dítěte, srovnávání s úspěšnějšími vrstevníky, sourozenci, nepřiměřené zatěžování (školní povinnosti, domácnost, oblast zájmů), násilnou izolaci, oddělení od vrstevníků či jiných osob.

U takto týraného dítěte zůstávají následky v oblasti intelektové a emoční. V dospělosti se mohou vyskytnout problémy s utvářením mezilidských vztahů, mohou se podceňovat, nebo naopak přeceňovat, vznik různých druhů závislostí, depresí, poruchy příjmu potravy a další.

4.3.3 Sexuální zneužívání

„Každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu či chování, které vede především k uspokojování sexuálních potřeb zneuživatele. Dítě je zákonem plně chráněno před sexuálními kontakty v jakékoliv formě až do svých 15ti let. Věková hranice není stanovena tam, kde je zneužíváno závislosti jedné osoby na druhé. Sexuální zneužívání zahrnuje všechny formy chování se sexuálním podtextem, tedy i ty, kdy dítě na první pohled nestrádá – dítě může některé formy sexuálního zneužívání prožívat jako relativně tělesně příjemné, ale i tehdy má sexuální zneužívání závažný negativní dopad na další psychický vývoj dítěte!

„Zneužívatelem může být v podstatě kdokoliv, avšak mnohem častěji to bývá osoba, kterou dítě dobře zná – osoba příbuzná či rodině dobře známá, méně často pak osoba zcela neznámá, cizí.

Zneuživatel může působit na okolí dobrým dojmem, může zastávat v zaměstnání prestižní místo, mít dobré vystupování na veřejnosti.“ (http://www.ditekrize.cz/syndrom_can.php).

„Sexuální zneužívání je definováno jako využití dítěte pro sexuální uspokojení dospělého.

I v tomto případě lze vymezit osoby, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že by se podobného jednání mohly dopustit, a ani všechny děti nejsou stejně ohroženy.“ (Vágnerová, 2008, s. 596).

Dospělí zneužívající děti

Jak Vágnerová (2008) uvádí patří zde především muži, pachatelé mohou být s odlišným sexuálním zaměřením, toto ovšem není pravidlem. „Četnost násilníku mužského pohlaví se pohybuje v rozmezí 80-98%.“ (Vágnerová, 2008, s. 59). Mohou to být také sexuálně nevyzrálí muži, kteří jsou morálně narušeni, často tito pachatelé trpí poruchou osobnosti. Využívají bezbrannosti dítěte. Dítě je pro ně případ řešení z nouze. Dále zde patří muži, kteří ztrácejí schopnost kontroly pudového jednání .

Děti, které bývají zneužívány

Dle Vágnerové (2008) jsou to především dívky, a to takové, které jsou koketní a mazlivé, nejsou stydlivé a jsou „typické ženské“, mají ženské tvary. Rovněž zde patří děti postižené či jinak znevýhodněné, které jsou bezbrannější a závislé na dospělé osobě, která této závislosti zneužije vůči dítěti.

Bezkontaktní sexuální zneužívání

Takového činu se dopouští pachatel, který se před dítětem například obnažuje, masturbuje, nebo nahé dítě pozoruje za účelem vlastního sexuálního vzrušení, uspokojení či ho nutí sledovat soulož. Opírám se o publikaci Týrané zneužívané a zanedbávané dítě, Dunovský, Dytrych, Matějček, a kol, (1995). Patří zde také harassment, který představuje znepokojování a zneklidňování dítěte slovními výpady, tisknutím k sobě a poplácáváním po zadku se sexuálním kontextem, také zde můžeme zařadit obscénní telefonické hovory, přinucení dítěte k obnažení, fotografování a natáčení video nahrávky, k prohlížení si časopisů s pornografií a sledování porno filmů.

Voajerství: sexuální uspokojení pozorování cizích osob při svlékání, či převlékání, při sexuálním styku, či sexuálních aktivitách.

Exhibicionismus: zde se jedná o úchytku, kdy pachatel dosáhne sexuálního vyvrcholení odhalováním svých genitálií na veřejnosti.

Verbální zneužívání: zde se jedná o obscénní výrazy v řeči a vulgarismy týkající se sexuálního styku.

Kontaktní sexuální zneužívání

Ke kontaktnímu zneužívání dochází v případě, že je dítě nuceno, aby manipulovalo s pohlavními orgány svými či zneuživatele, osaháváno či líbáno na intimních místech, nuceno k orálnímu či análnímu sexu či pohlavnímu styku, včetně znásilnění. Zařadila bych zde také infrafemurální pohlavní styk (styk mezi stehna dítěte), incest (sexuální aktivitou mezi dvěma osobami, jimž není zákonem dovoleno uzavřít sňatek), komerční sexuální zneužívání (dětské pornografie, dětské prostituce a obchodu s dětmi za účelem sexuálního zneužívání).

Poznámka

Dětská pornografie je definována jako pořízení obrazové nebo zvukové nahrávky, kde se používá dětí k předvádění sexuálních praktik.

Komerční sexuální zneužívání

Mezinárodní definice, která byla přijata na světovém kongresu OSN ve Stockholmu hovoří o: „Použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturálních mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu dítětem pro tyto účely.“ ([http/web.mvcr.cz](http://web.mvcr.cz))

Jedná se o dětskou prostituci, dětskou pornografii a obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání.

Hlavní formy komerčního sexuálního zneužívání:

- A. Přemísťování a prodej dětí pro sexuální účely – jde o přemístění dítěte z jednoho místa na druhé za úplatu.
- B. Dětská prostituce – zde jde o nabízení, anebo sjednávání sexuálních aktů s jinou osobou za úplatu.
- C. Dětská pornografie – jde o zvukový, či obrazový materiál se sexuálním podtextem.
- D. Snuff movies – jedná se o sexuální vraždu, ta je filmována později prodávána za účelem produkce, oběti si nejsou vědomy, čeho budou účastny. (Vágnerová, 2008).

4.3.4 Zanedbávání dítěte

„Zanedbávání dítěte vede k poškozování vzniklému v důsledku nedostatečného uspokojování jeho potřeb, jehož příčinou je omezení standardní interakce mezi rodičem a dítětem.“(Vágnerová, 2008, s. 594).

Častým rysem zanedbávajících rodin je necitlivost a lhostejnost k potřebám dítěte, což bývá často spojováno s osobností rodičů. Těmto rodičům chybí schopnost posilovat pozitivní chování dětí, snaží se je usměrňovat kritikou nebo špatně ovládají své agresivní impulsy. Trestry a slovní ataky se stávají hlavním výchovným prostředkem. Častěji můžeme hovořit o rodičích se sníženou inteligencí, duševní nemocí, silnou nespokojeností s vlastním životem.

Vztahy v takových rodinách bývají často nepřátelské, převládá kritika, odmítání a trestání, na jednotlivé členy rodiny jsou kladeny vysoké nereálné nároky, nedostatky se mohou vyskytovat také v provozu domácnosti. Rodiče bývají častěji nezaměstnaní, anebo jsou se svým zaměstnáním nespokojeni.

Výzkumy potvrzují, že takovéto chování je předáváno z jedné generace rodičů na další. Rodiče týrající či zneužívající své děti uvádí, že se doma cítili špatně, byli často odmítáni, atmosféra rodiny byla nepřátelská, byly na ně kladeny vysoké nároky.

Zanedbávající rodiče:

- Lidé, kteří nemají pro svoji rodičovskou roli dostatečné kompetence, nejsou schopni své děti vychovávat. Jsou to rodiče mentálně, či somaticky postižení, jedinci s poruchou osobnosti, jedinci s patologickými závislostmi, anebo jedinci se zkušeností s citovou deprivací.
- Lidé, kteří nemají k rodičovství dostatečnou motivaci, tyto jedinci jsou příliš mladí, nevyzrálí na role rodičů, mají své vlastní zájmy, které předčí zájmy dítěte.

Zúčastněné osoby

Pokud mluvím o osobách, které jsou účastny na týrání a zneužívání dětí, myslím tím především dvě základní skupiny lidí, kterými jsou oběti a pachatelé. Literatura a internetové zdroje uvádí mnoho možností, které jsem se pokusila stručně shrnout.

Oběti

Oběťmi mohou být děti, jejichž výchova je pro rodiče obtížná, svým chováním rodiče nadměrně zatěžují, neplní očekávání rodičů nebo vymáhají uspokojení svých potřeb provokujícím chováním. Co se týče sexuálního zneužívání, jsou mu vystaveny především dívky, které jsou typicky ženské a koketní, děti znevýhodněné či postižené, tedy závislejší a bezbrannější, děti z dysfunkčních rodin nebo rodin, kde žije cizí člověk (např. partner matky) a v neposlední řadě děti, jejichž rodiče pijí alkohol, anebo užívají drogy. Zanedbáváním jsou ohroženy děti pasivní, nenápadné, které rodiče nedokážou zaujmout, děti rodičů mentálně postižených, somaticky či psychicky nemocných či rodičů nezralých, tedy mladých.

Obětí se bohužel, může stát kterékoliv dítě, mající určité znevýhodnění či handicap.

Pachatelé

Osobami týrajícími děti jsou především lidé, kteří se nedokážou dostatečně ovládat a mají zvýšený sklon reagovat násilně. Lidé, kteří jsou příliš soustředěni na své problémy a dítě je zatěžuje. Lidé, kteří o děti nestojí a děti jim jsou na obtíž, ti, kteří mají zvýšenou potřebu moci nad dítětem, ale také rodiče, kteří mají vlastní negativní zkušenost z dětství. Rodiče, kteří byli sami v dětství vystaveni týrání, zanedbávání či ponižování. Sexuální zneužívání se týká především mužů s odlišným sexuálním zaměřením (pedofilie), osob morálně narušených a sexuálně nezralých. Také pachatelů, kteří se svého jednání dopouští v důsledku onemocnění (demence, schizofrenie) či abúzu (alkohol, drogy). Osoby, které pro rodičovskou roli nemají dostatečné kompetence nebo osoby, které k rodičovství nemají potřebnou motivaci bývají těmi, které své děti zanedbávají.

5 SYSTÉM VČASNÉ INTERVENCE (SVI)

Opírám se o Závaznou metodiku systému včasné intervence a týmů pro mládež, kterou zpracovalo Ministerstvo vnitra ČR v roce 2007. Základním posláním je změna situace, jakožto chování klienta, a to pomocí adekvátní rychlé a efektivní reakce všech institucí, do jejichž působnosti patří péče o rizikové, ohrožené a delikventní děti, která směřuje k nápravě nežádoucího stavu-delikventního jednání dítěte, odstranění rizik, ohrožení dítěte. Hlavním cílem SVI je zefektivnit metody práce jednotlivých článků systému a využít beze zbytku všech legislativních nástrojů vztahujících se k oblasti delikvence dětí, trestné činnosti páchané na dětech a sociálně právní ochrany dětí. Jde o to, aby včas odhalily případy týrání a zanedbávání dětí, tedy syndrom CAN. Vytváří také jednotné informační prostředí, které umožňuje koordinaci účinnosti zapojených subjektů, zvyšuje také kvalitu jejich práce a umožňuje tak zpětnou kontrolu přijatých opatření a zvolených postupů.

Zásady práce SVI:

- Práce s jedincem musí být rychlá, efektivní a účinná.
- Stanovení příčin musí být přesné a úplné.
- Náprava a vyrovnání pachatele s obětí.
- Stanovení odpovědnosti dítěte: dítě musí porozumět důsledkům svého jednání, sebereflexe, uvědomit si vinu a následky, které způsobilo.
- Postup dle individuálního Sociálně nápravného programu, tento program zpracovává OSPOD individuálně ohroženému dítěti.

Cílová skupina pro SVI:

- Děti, které se dopustily protiprávního jednání (přestupek, čin jinak trestný) a jejich rodiny.
- Děti s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, na útěku ze zařízení, pohřešované děti a jejich rodiny.
- Poškození, tedy oběti protiprávním jednáním nebo svědci protiprávního jednání a jejich rodiny.
- Děti, u kterých dochází ke konzumaci závažných výchovných problémů (záškoláctví, projevy extremismu, šikana, alkohol/drogy, tuláctví, prostituce, apod.

6 SYSTÉM PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI

Hlavní otázka zní: „Kdo a jak může pomoci?“ Při hledání pomoci mají oběti možnost obracet se na příslušníky rodiny, školské pracovníky, pracovníky ve zdravotnictví, orgány sociálně – právní ochrany dětí, policii a ostatní členy naší společnosti. V příloze uvádím Krizová centra, adresář intervenčních center, adresář pomáhajících organizací, kde se právě týrané a zneužívané děti mohou obracet se svými problémy a těžkostmi.

➤ Rodina

Rodina, a to jak užší, která zahrnuje oba rodiče a děti, ale tak i širší, do které patří například prarodiče, tety, strýcové, sestřenice, bratřenci, se pro dítě stává nejen zdrojem nebezpečí, ale také možné pomoci co se týče například odhalení týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte nebo případného zajištění řádné, přiměřené a zdravé výchovy. Pokud dítě musí být odebráno z péče rodiče nebo rodičů. Příslušníci rodiny by tedy měli mít přehled o tom, zda se v jejich okolí nevyskytuje týrané dítě a v případě, že toto podezření mají, jsou povinni to bezodkladně oznámit Policii ČR nebo státnímu zástupci spáchání trestného činu týrání svěřené osoby dle § 215 trestního zákoníku.

➤ Škola

Protože pracovníci školy a školských zařízení většinou bývají s dětmi nejčastěji a nejdéle v kontaktu, jsou to právě oni, kteří mohou zjistit případy týrání, zneužívání či zanedbávání dětí a proto jsou také nejčastějšími iniciátory oznamování těchto případů. Pedagogové se obracejí na oddělení sociálně-právní ochrany dětí dle spádové oblasti, kde se škola či školské zařízení nachází. Pedagogové by neměli být k týrání lhostejní a okamžitě incidenty ohlásit příslušnému orgánu a tím dítě chránit.

➤ **Zdravotnictví**

Dětský a dorostový lékař velmi často odhalí a nahlásí případy týrání dítěte, nebo zdravotnické zařízení, ve kterém je poraněné dítě hospitalizováno. Diagnóza týrání, zneužívání či zanedbávání je velmi obtížná, proto ji lékař nestanovuje okamžitě, ale je zodpovědný za rozeznání podezření a odeslání dítěte k podrobnějšímu vyšetření. Lékař má oznamovací povinnost, která je zakotvena v trestním zákoně §168.

➤ **OSPOD**

„OSPOD je zkratka **orgánu sociálně právní ochrany dětí** (zahrnuje i bývalé OPD což byly orgány péče o děti), které zahrnují krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí.“ (http://www.ditekrize.cz/syndrom_can.php).

OSPOD spolupracují také se školami a školskými zařízeními, pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), speciálně pedagogickými centry (SPC), středisky výchovné péče (SVP), také s Probační a mediační službou ČR, případně s Policí ČR a státním zastupitelstvím.

Tyto orgány mohou v případech dětí ohrožených týráním podávat návrhy na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, pozastavení výkonu rodičovských povinností, nařízení ústavní výchovy, prodloužení či zrušení ústavní výchovy.

➤ **Policie**

Policie má za úkol zdokumentovat a co nejrychleji a nejdůkladněji vyšetřit případy, kdy dochází k týrání, zneužívání či zanedbávání a přitom předejít případné viktimizaci (dítě jako oběť trestného činu se stává obětí vyšetřování). Pracují zde také specialisté, kteří se zabývají problematikou trestné činnosti mládeže a na mládeži a ti vytváří styčné body při spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dětí a školami.

➤ **Společnost**

Pro všechny členy naší společnosti platí, že by nikdy neměli zaujímat lhostejný postoj k obětem týrání, zneužívání či zanedbávání a pro každého také platí oznamovací povinnost, která je upravena zákonem. Oznámení je možno podat policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci.

7 DOMÁCÍ NÁSILÍ

„Domácí násilí je atypický komplikovaný vztah mezi obětí a pachatelem, které právo označuje jako osoby blízké. Domácí násilí má instrumentální charakter, je nástrojem k prosazení mocenské pozice.“ (Voňková, Macháčková a kol., 2003, s. 7).

„Obecně lze shrnout, že domácí násilí je chování, které v párovém soužití nebo v širší rodině u jedné osoby vyvolává strach z osoby druhé. Prostřednictvím moci, kterou tento strach poskytuje, určuje násilník chování oběti. Domácí násilí může nabývat podoby fyzického, sexuálního a psychického násilí, vynucené sociální izolace a ekonomické deprivace.“ (Voňková, Huňková a kol., 2004, s. 19).

„Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.“ (Voňková, Huňková a kol., 2004, s. 11).

Pro domácí násilí je typické, že na rozdíl od většiny ostatních trestných činů oběti velmi dobře znají pachatele a mají s ním mnoho společného, např. děti, majetek, okruh známých apod. Dle Matouška (2005) také intimní vztahy omezují ochotu, aby oběť trestný čin oznámila.

V Matouškově knize *Rodina jako instituce a vztahová síť* (1993) se dočteme, že oběť domácího násilí na začátku vztahu nemusí vždy rozpoznat násilné sklony svého partnera. Ten může být po určitou dobu trpělivý, pozorný a milý, odlišně začne reagovat až v náročných životních situacích jako je například nemoc, narození dítěte, ztráta zaměstnání, nedostatek peněz apod.

7.1 Příčiny domácího násilí

„Obecně autoři míní, že k domácímu násilí vede vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerova/partnerčina chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl s častými rozeprávkami a útoky vedoucí ke snižování sebeúcty.“ (Voňková, Huňková a kol., 2004, s. 12).

Z materiálů, které jsem měla k dispozici mě nejvíce zaujaly výsledky šetření obětí v Bílém kruhu bezpečí, které jsou shrnuty v knize Oldřicha Matouška Sociální práce v praxi (2005). Bílý kruh bezpečí, organizace zabývající se problematikou domácího násilí, provedl v letech 1999 - 2000 dotazníkové šetření mezi oběťmi domácího násilí. Z vyplněných 162 dotazníků vyplynulo, že nejčastější příčinou bylo uváděno „povahové založení partnera“, 31 % klientek uvedlo, že povahové rysy považují za hlavní příčinu násilného chování jejich partnera. Mezi další příčiny patří alkohol, psychická porucha nebo neshody související s vedením domácnosti.

7.2 Děti v situaci domácího násilí

Bohužel, domácí násilí není pouze problémem dospělých, týká se také dětí. Pokud se matka stane obětí domácího násilí, musí při všech svých činech a rozhodnutích myslet i na své děti. V knize Domácí násilí od Conwayové (2007) se dozvíme, že pachatel často využívá děti jako prostředku k vydírání své oběti a že potřeby dětí mohou velmi ztěžovat odchod ženy od jejího násilnického partnera. Děti mohou být domácím násilím velmi silně poznamenány. I když se budou nacházet např. v jiné místnosti, než kde se rozeprávkami mezi rodiči odehrávají, většinou o napětí, které panuje v domácnosti, vědí. Mohou být také přímými svědky a vidí, jak jeden z rodičů druhého týrá. Některé z dětí jsou také samy bity a zneužívány.

Opírám se o publikaci Sociální práce v praxi, Matoušek (2005), který uvádí, že přítomnost dětí je dalším typickým znakem domácího násilí. Pouze ve 20 % případů děti nebyly přítomny domácímu násilí. Tzn., že 80 % dětí bývá buď přímými svědky násilného jednání svého rodiče nebo o domácím násilí tajně vědí, ale mlčí o něm. Např. si všimly psychických či tělesných zranění matky.

V důsledku toho, že děti bývají svědky domácího násilí, mohou v mnohých případech přebírat vzory takového chování a aplikovat je na svých budoucích partnerech. V případě chlapců se jedná o ztotožnění se s násilným chováním svého otce, dívky se naopak stávají oběťmi domácího násilí. (www.koordona.cz).

Přítomnost násilí v rodině může mít na děti hned několik dopadů. Děti mohou být vyděšené, uzavírají se do sebe, mají problémy se školou, mohou se objevit problémy s nočním pomočováním apod. Mezi dlouhodobé důsledky potom může patřit násilné a agresivní chování, děti mohou zůstat rozmrzelé a zahořklé, může jim chybět sebedůvěra, nedůvěřují lidem či obtížně navazují vztahy. (Conwayová, 2007).

7.3 Pomoc dětem

V neposlední řadě jsou to děti, které potřebují pomoc, aby překonaly dopady domácího násilí. Odborníci je často nepovažují za oběti a svou pomoc obracejí pouze k jejich matkám. Děti se mohou obávat mluvit o svých pocitech a nejsou schopny je formulovat. O své zkušenosti nechtějí hovořit hned z několika důvodů. Jsou jimi například rozpaky, stud nebo strach z odplaty agresora. Mohou se také snažit chránit svou matku, nechtějí se lišit od ostatních dětí nebo se bojí, že jim nikdo neuvěří. Domácí násilí má dopad na většinu dětí, které jsou jeho svědky. Objevují se například pocity viny, zmatku, hrůzy, vzteku, osamělosti apod. S takovými pocity se velmi těžko vyrovnávají. Práce s dětmi by měla zahrnovat pomoc dětem hovořit o jejich pocitech, pochopit vlastní vztek, upevňovat pocit jistoty nebo získat sebedůvěru. Odborníci také navazují kontakty s jinými organizacemi, zastupují děti, staví se za jejich zájmy, potřeby a práva a pomáhají dětem uvědomovat si, že násilí není jejich chyba. Důležité je také podněcovat děti k tomu, aby se vzájemně podporovaly tím, že si budou sdělovat své zážitky a hrát si spolu. Arteterapie je také jednou z možností pomoci dětem, které si prošly domácím násilím. Bez použití slov, pouze pomocí malování nebo modelování, děti mohou vyjádřit své pocity. Obrázek je možno spolu s dítětem interpretovat a odhalit tak, co dítě tají. Existuje také terapie hrou, kterou lze využít k normalizaci stavu dítěte, například k potlačení přehnaně agresivního nebo naopak submisivního chování. (Conwayová, 2007).

V krajních situacích je ochrana dítěte zajištěna speciálními ustanoveními trestního práva. Orgány sociálně právní ochrany dětí jsou těmi, kteří děti pomáhají chránit. Mají roli preventivní, tzn., že předcházejí ohrožení nebo poškození dítěte a také roli podpůrnou. (Voňková, 2005).

Voňková (2005) uvádí několik situací, kdy je vhodné vyhledat pomoc orgánů sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Jedná se například o situaci, kdy se dítě, které brání oběť, samo stane objektem násilníka, nebo když děti vidí následky domácího násilí, zranění, zničené věci apod. Stejnou pomoc vyžaduje také situace, kdy žena utekla před násilníkem bez dětí a muž děti zadržuje nebo pachatel nedává oběti peníze na domácnost a přivádí ženu i děti do stavu nouze.

7.4 Sociálně právní ochrana dětí

Voňková, Huňková a kol. (2004) uvádějí, že počet nezletilých dětí, které se stávají svědky domácího násilí, je alarmující. Přibližně v 84 % domácností, kde dochází k domácímu násilí, žijí děti. V 64 % jsou potom děti přímými svědky násilí mezi partnery. V těchto případech dochází k porušení nebo ohrožení nejméně dvou ze čtyř základních práv dítěte, jimiž jsou právo na přežití, právo na rozvoj, právo na ochranu a právo na participaci. Podle zákona o sociálně právní ochraně dětí má každé nezletilé dítě právo na příznivý vývoj, řádnou výchovu a ochranu svých oprávněných zájmů. Podle zákona o rodině ochranu dítěti poskytují soudy a správní orgány – konkrétně orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Tato ochrana se zaměřuje na děti, jejichž rodiče neplní povinnosti, které vyplývají z rodičovské zodpovědnosti, tato práva nevykonávají nebo zanedbávají. Spadají sem také děti, které jsou objektem trestného činu, který ohrožuje jejich život, zdraví a lidskou důstojnost. V situaci domácího násilí se vždy jedná o vážné ohrožení dítěte. Významnou roli sehrává OSPOD především v případech neshody rodičů o významných věcech, které se týkají jejich dětí a při úpravě poměrů dětí, jejichž rodiče spolu nežijí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 PROJEKT VÝZKUMU

8.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit do jaké míry jsou děti informovány o problematice syndromu CAN a domácím násilím, mají-li přehled o pomoci při výskytu tohoto problému.

Dílčí cíle výzkumu:

1. zjistit, zda-li dochází k trestání či odměňování dětí,
2. zjistit, zda-li děti souhlasí s návrhem, aby byla snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let,
3. shrnout znalosti žáků o základních lidských právech,
4. zjistit znalosti žáků o pojmu zneužívání dětí,
5. zjistit u žáků, zda si myslí, že by měly být zakázány tělesné tresty dětí,
6. zjistit, zda-li dochází k týrání, či zneužívání dětí.

8.2 Metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu sběru dat jsem využila metodu dotazníku. Jako základnu jsem zvolila žáky 6. a 8. třídy ZŠ, a to dvě ZŠ městské a dvě ZŠ vesnické, abych mohla srovnat postoje dětí jak z města, tak z vesnice, a to z toho důvodu, abych zjistila, do jaké míry jsou žáci informováni o domácím násilím, a měl-li někdo z dotazovaných z násilím zkušenost. Druhou, doplňující metodu výzkumu sběru dat jsem zvolila metodu rozhovoru. Konstrukce rozhovoru byla provedena dle mé vlastní inspirace a s pomocí kamarádky mé neteře, se kterou jsem vedla rozhovor, druhou, doplňující výzkumnou metodu. Položky, které jsou důležité pro výzkum jsem vložila na začátek dotazníku, položky doplňující, jako pohlaví a věk jsem vložila na konec dotazníku. A to z toho důvodu, aby je žáci nevnímali jako určující a důležité pro výzkum.

8.2.1 Dotazník

Dotazník je považován za nejefektivnější metodu získání informací a nezabere respondentovi příliš času. Dotazníkem lze získat informace od osoby, kterou výzkumník nikdy neviděl. Pomocí dotazníku lze zkoumat velký počet lidí a získat velké množství informací. Příprava dotazníku není náročná a lehce se zpracovává.

Nevýhodou této výzkumné metody jsou těžko ověřitelné získané informace. Další nevýhodou je návratnost, která nemusí být vždy 100%.

8.2.2 Administrace dotazníku

Nejprve jsem provedla předvýzkum, a to tím způsobem, že jsem dotazníky rozdala své neteři, která je žákyní 8. ročníku ZŠ městské a jejím přátelům. Dotazníky vyplnili a dle toho jsem upravovala dotazník a otázky. ZŠ, kde tito žáci docházejí nebyla zahrnuta ve výzkumu, a to z důvodu znalosti otázek.

Otázky dotazníku jsem přepracovávala tak, aby byly srozumitelné jak žákům 6. tříd ZŠ, tak žákům 8. tříd ZŠ. Dotazníky jsem v každé škole rozdala a byla jsem přítomna u vyplňování dotazníků, a mohla jsem tedy reagovat na veškeré dotazy žáků. Návratnost dotazníků byla 100%, jelikož jsem čekala, až dotazníky žáci vyplní, a poté jsem je vysbírala. Počet respondentů byl ovlivněn aktuálním počtem žáků.

Příklad položek dotazníku:

- **Otázky uzavřené:** Uzavřené otázky nabízejí několik možných variant odpovědí, ze kterých si dotazovaný vybírá jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blíží jeho názoru. Tento typ otázek je vhodné použít v případě, že znáte většinu možných odpovědí.

Výhody uzavřených otázek

- jednoduché vyplnění odpovědi,
- nasměrování respondenta na to, co nás zajímá,
- snadné zpracování odpovědí.
-

Nevýhody uzavřených otázek

- umožňují nahodilé vyplnění,
- sugestivní odpovědi,
- nemusí vystihnout názor respondenta,
- složitější na vytváření.

Příklad:

1. Setkáváš se doma s odměnami a tresty?

- a) ano
- b) ne

- **Otázky polootevřené:** respondent se může volně vyjádřit, pokud s nevybral žádnou z nabízených odpovědí, je to kombinace otázky otevřené a uzavřené.

Příklad:

2. Jaké odměny doma dostáváš

- a) pochvalu
- b) peněžitou odměnu
- c) výhody před sourozencem
- d) možnost častějšího sledování TV
- e) dárky
- f) něco jiného,
uved'.....

8. Myslíš, si že rozumíš pojmu týrání a zneužívání dětí? Pokud ano, můžeš uvést, jak si týrání a zneužívání dítěte představuješ?

- a) ne
- b) ano

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- **Otázky otevřené:** V otevřené otázce se může dotazovaná osoba **vyjádřit svými slovy** podle vlastního uvážení. Nedostává na výběr z předpřipravených variant odpovědí.

Výhody otevřených otázek

- umožňují získat odpověď, která tvůrce dotazníku nemusela napadnout,
- věrněji zachycují pohled respondenta na otázku, jelikož není omezen variantami odpovědi,
- podněcují respondenta k hlubšímu zamyšlení nad tématem,
- jsou užitečné, nelze-li efektivně definovat nebo vypsát všechny možné odpovědi,
- hodí se jako úvodní otázky, které napomáhají získat kontakt s respondentem.

Nevýhody otevřených otázek

- volnost odpovědí znesnadňuje následné zpracování,
- může být obtížné odpověď interpretovat,
- kvalitu odpovědi je ovlivněna verbálními schopnostmi respondenta

Příklad:

14. Můžeš uvést některá z nich?

.....

.....

.....

.....

.....

8.3 Podmínky výzkumu

Výzkum probíhal prostřednictvím dotazníků, které vyplňovali žáci Základních škol městských a vesnických. Zde jsem rozdala žákům anonymní dotazníky, které byli ochotni vyplnit. Výzkumu se účastnilo 203 žáků, z toho počet dívek byl 99 a chlapců 104. Na vyplnění dotazníku byla určena doba 60 minut. Návratnost dotazníků byla 100%.

8.3.1 Charakteristika vzorku respondentů

Tabulka 1: Složení vzorku respondentů dle pohlaví

Pohlaví	Počet	
	Absolutní	%
Dívky	99	48,8
Chlapci	104	51,2
Celkem	203	100,0

Tabulka 2: Složení vzorku respondentů podle místa školy

Základní škola	Počet	
	Absolutní	%
Městská	101	49,8
Vesnická	102	50,2
Celkem	203	100,00

Otázka č. 16. Jsem:

Městská ZŠ

Tabulka 31: Počet dívek a chlapců, kteří jsou žáky městských škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Dívka	29	54,7	23	46,9
Chlapec	24	45,2	26	53,1
Celkem	53	100,00	49	100,00

Vesnická ZŠ

Tabulka 32: Počet dívek a chlapců, kteří jsou žáky vesnických škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Dívka	30	57,7	17	34,0
Chlapec	22	42,3	33	66,0
Celkem	52	100,00	50	100,00

V uzavřené otázce č. 17 jsem zkoumala věk dotazovaných. Věkové rozdíly jsou uvedeny v tabulkách.

Otázka č. 17. Věk:

Městská ZŠ

Tabulka 33: Složení vzorku respondentů 6. třídy městské ZŠ dle věku

Třída ZŠ	6. třída	
	Absolutní	%
11 let	23	44,2
12 let	27	51,9
13 let	2	3,8
Celkem	52	100,0

Tabulka 34: Složení vzorku respondentů 8. třídy městské ZŠ dle věku

Třída ZŠ	8. třída	
	Absolutní	%
13 let	8	17,4
14 let	34	73,9
15 let	4	8,6
Celkem	46	100,0

Vesnická ZŠ

Tabulka 35: Složení vzorku respondentů 6. třídy vesnické ZŠ dle věku

Třída ZŠ	6. třída	
	Absolutní	%
11 let	18	34,6
12 let	32	61,5
13 let	2	3,8
Celkem	52	100,0

Tabulka 36: Složení vzorku respondentů 8. třídy vesnické ZŠ podle věku

Třída ZŠ	8. třída	
	Absolutní	%
13 let	6	12,0
14 let	40	80,0
15 let	4	8,0
Celkem	50	100,0

V uzavřené otázce č. 18 jsem zkoumala, s kým dotazovaní žijí v rodině. Většina dotazovaných bez ohledu na ročník, či místo školy žijí s oběma rodiči. Nepřekvapil mne ani počet 63, což je počet dětí, které žijí jen s matkou, ať už jsou ze škol městských či vesnických, šestého, či osmého ročníku, jelikož v dnešní době přibývá svobodných, anebo rozvedených matek. Pouze dva respondenti odpověděli, že žijí se svým otcem, a to žáci 6. třídy městské.

Otázka č. 18. Ve své rodině žiji:

Městská ZŠ

Tabulka 37: S kým žijí dotazovaní žáci městských škol ve své rodině

Jeden respondent ze ZŠ 6. třídy odpověděl, že žije pouze s babičkou. Další 3 respondenti odpověděli že žijí s maminkou a s jejím přítelem, 2 s maminkou a novým manželem.

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
S oběma rodiči	36	69,2	35	72,9
Jen s maminkou	14	26,9	13	27,1
Jen s tatínkem	2	3,8	0	0,0
Celkem	52	100	48	100,0

Vesnická ZŠ

Tabulka 38: S kým žijí dotazovaní žáci vesnických škol ve své rodině

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
S oběma rodiči	29	55,8	37	74
Jen s maminkou	23	44,2	13	26
Jen s tatínkem	0	0,0	0	0,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

V uzavřené otázce č.19 jsem zkoumala fakt, zda-li jsou respondenti ze škol městských, či vesnických, abych mohla lépe zhodnotit a porovnat výsledky.

Otázka č. 19. Škola, do které chodím je:

Tabulka 39: Kde se nachází škola, jejíž žáky jsou respondenti

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ve městě	53	50,5	48	49
Na vesnici	52	49,5	50	51,0
Celkem	105	100,0	98	100,0

9 FREKVENČNÍ A DISTRIBUČNÍ ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

V uzavřené otázce č. 1 jsem u žáků Základních škol zjišťovala, zda –li se setkávají doma s odměnami či tresty. Ujistila jsem se ve svém tvrzení, že v dnešní době rodiče využívají jak trestů, tak odměn pro své děti. V této otázce nebyl zjevný rozdíl, zda-li jsou děti z města, či z vesnice.

Otázka č. 1. Setkáváš se doma s odměnami a tresty?

Městská ZŠ

Tabulka 3: Odpovědi žáků městských škol, zda-li se setkávají s odměnami, či tresty

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	52	98,1	46	92,0
Ne	1	1,9	4	8,0
Celkem	53	100,0	50	100,0

Vesnická ZŠ

Tabulka 4: Odpovědi žáků vesnických škol, zda-li se setkávají s odměnami, či tresty

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	52	100,0	39	78,0
Ne	0	0,0	11	22,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

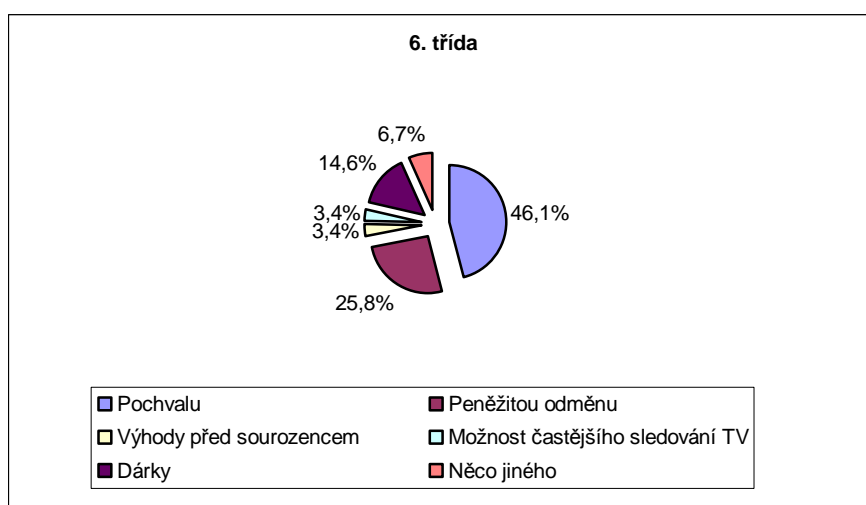
Otázkou č. 2 jsem zjišťovala u žáků, jaké odměny a tresty od svých rodičů dostávají. Nejvíce rodiče využívají pochval, poté peněžitých odměn. Zde byl zjevný rozdíl mezi městem a vesnicí, jelikož děti z měst dostávají většinou jako odměnu počítač, anebo internet, děti z venkova většinou delší vycházky a setkání s přáteli. Rozdíl je samozřejmě zřetelný i ve věku dětí. U dětí mladších jsou to sladkosti a malé pozornosti u dětí větších právě již zmíněný internet a peníze.

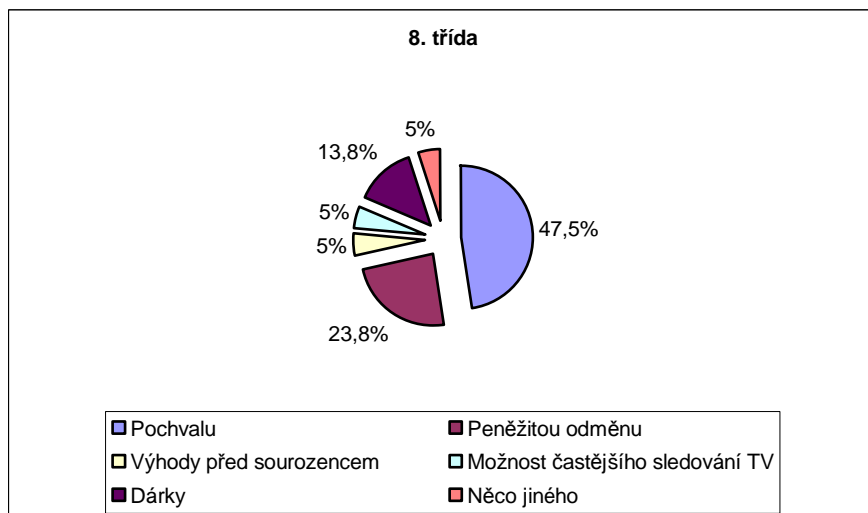
Otázka č. 2. Jaké odměny doma dostáváš?

Městská ZŠ

Tabulka 5: Odměny, které dostávají žáci městských škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Pochvalu	41	46,1	38	47,5
Peněžitou odměnu	23	25,8	19	23,8
Výhody před sourozencem	3	3,4	4	5,0
Možnost častějšího sledování TV	3	3,4	4	5,0
Dárky	13	14,6	11	13,8
Něco jiného	6	6,7	4	5,0
Celkem	89	100,0	80	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

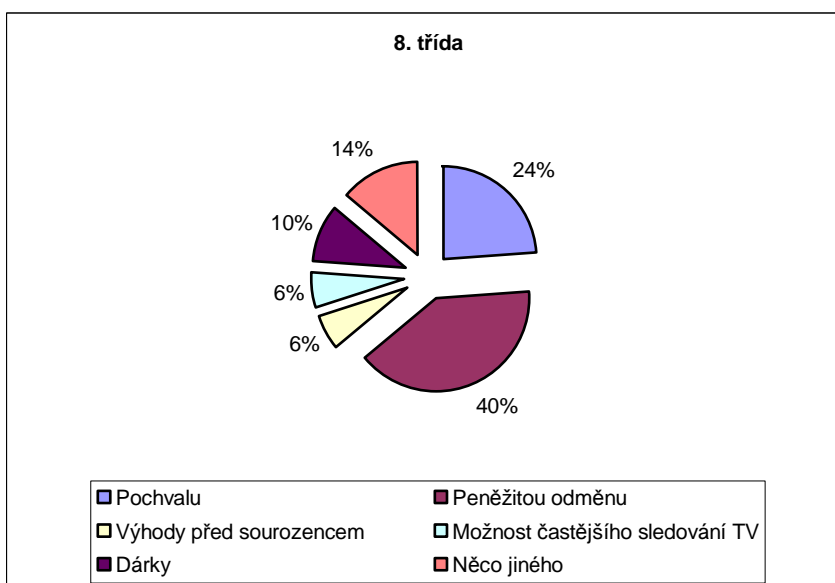
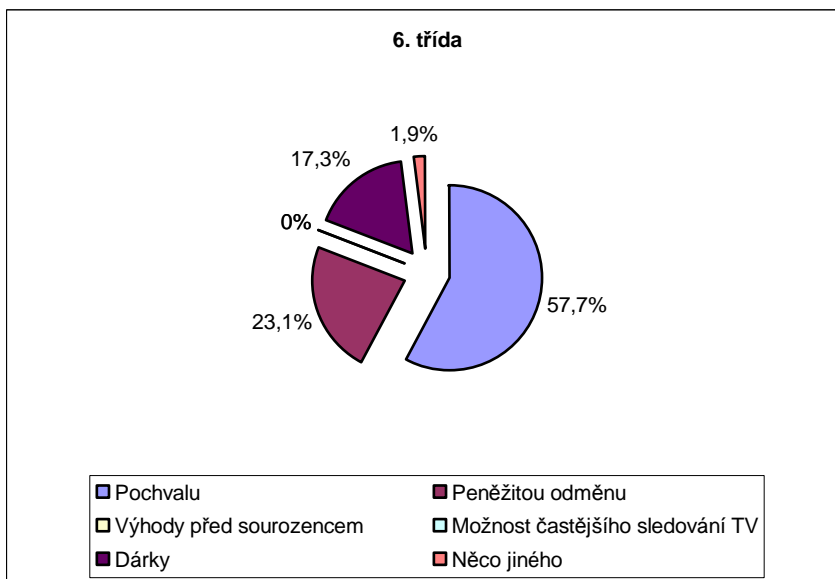
Žáci 6. třídy ZŠ městské: „dostanu sladkosti, počítač, když mám dobré známky dostanu více kapesného, výlety, můžu být déle na počítači večer.“

Žáci 8. třídy ZŠ městské: „, povolení být déle venku s kámošem, hraní na PC, zrušení trestu.“

Vesnická ZŠ

Tabulka 6: Odměny, které dostávají žáci vesnických škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Pochvalu	30	57,7	12	24,0
Peněžitou odměnu	12	23,1	20	40,0
Výhody před sourozencem	0	0,0	3	6,0
Možnost častějšího sledování TV	0	0,0	3	6,0
Dárky	9	17,3	5	10,0
Něco jiného	1	1,92	7	14,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

Žáci 6. třídy ZŠ vesnické: „můžu hrát na počítači, dlouho se dívat na TV, peníze.“

Žáci 8. třídy ZŠ vesnické: „, když chci dostanu peníze, počítač, dělám si své aktivity, chodím ven s kamarádkami déle.“

Otázkou č. 3 jsem zjišťovala, zda-li rodiče své děti trestají. Zde bylo pro mne překvapující, že žáci 6. tříd vesnických jsou méně trestaní, než žáci 6. tříd městských.

Otázka č. 3. Trestají Tě rodiče?**Městská ZŠ***Tabulka 7: Odpovědi na otázku, zda-li rodiče trestají děti, které jsou žáky městských škol*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	39	73,6	28	58,3
Ne	14	26,4	20	41,7
Celkem	53	100,0	48	100,0

Vesnická ZŠ*Tabulka 8: Odpovědi na otázku, zda-li rodiče trestají děti, které jsou žáky vesnických škol*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	22	42,3	35	70,0
Ne	30	57,7	15	30,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

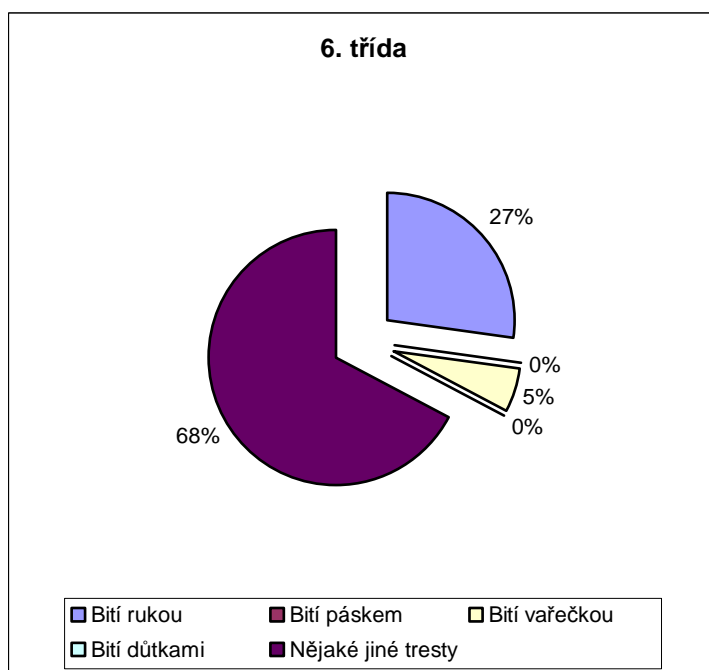
V otázce č. 4 jsem zkoumala, jaké tresty žáci dostávají, rozdíly byly evidentní. Jako ukázkou rozdílu uvádím příklady, které uváděli žáci.

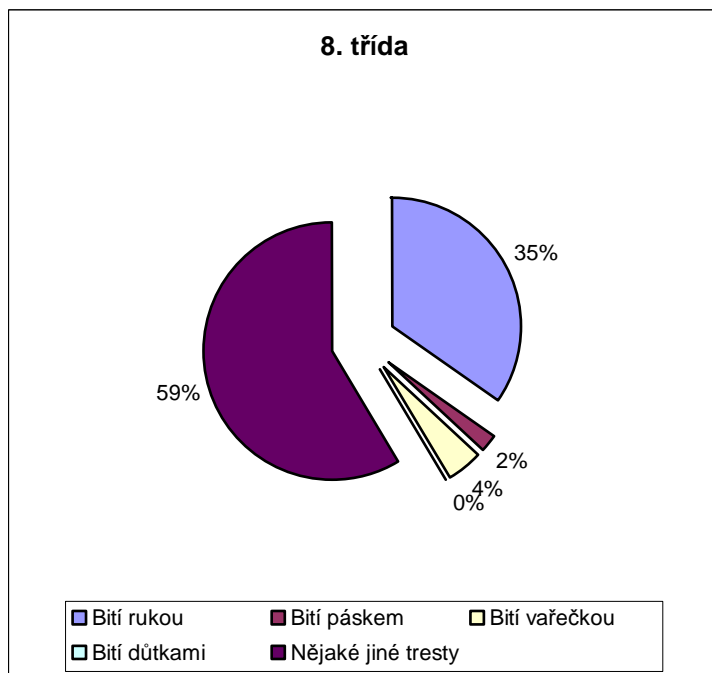
Otázka č. 4 Jaké tresty doma dostáváš?

Městská ZŠ

Tabulka 9: Tresty, které dostávají doma děti městských škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Bití rukou	15	27,3	16	34,8
Bití páskem	0	0,0	1	2,2
Bití vařečkou	3	5,5	2	4,3
Bití důtkami	0	0,0	0	0,0
Nějaké jiné tresty	37	67,2	27	58,7
Celkem	55	100,0	46	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

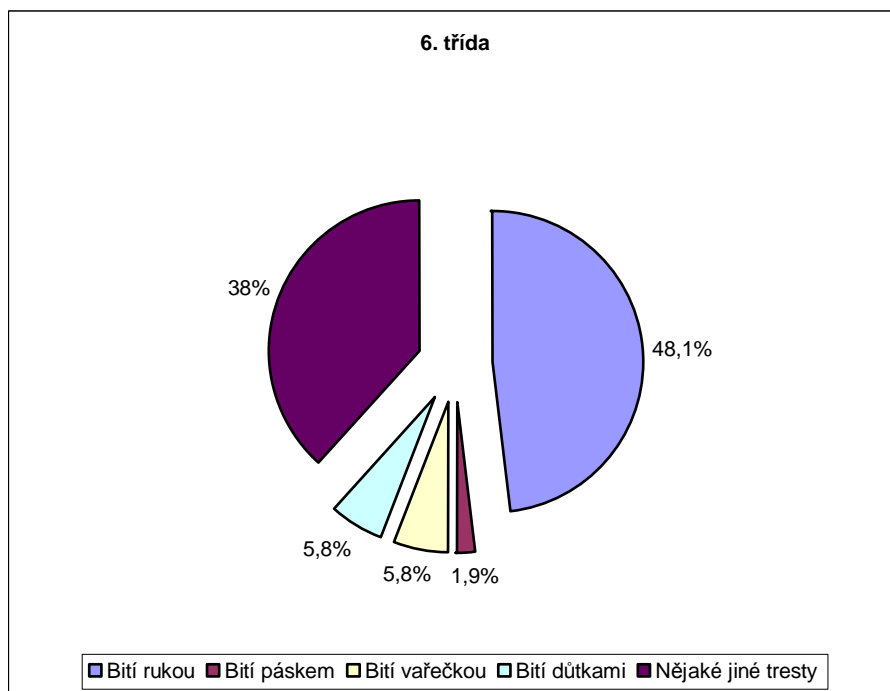
Žáci 6. tříd ZŠ městských: „zaracha, zákaz počítače, netrestají mne, zákaz vycházek, nemůžu se večer dívat na TV, křičí na mne, uklidit pořádně pokoj, zákaz na PLAYSTATION, seřvou , vynadají mě.“

Žáci 8. tříd ZŠ městských: „zákaz chození ven, nemohu se dívat na TV, zákaz PC, více povinností, nedostávám kapesné, řvou po mne jako blázni, i fyzické tresty, facka, seřvání, málokdy něco se stane.“

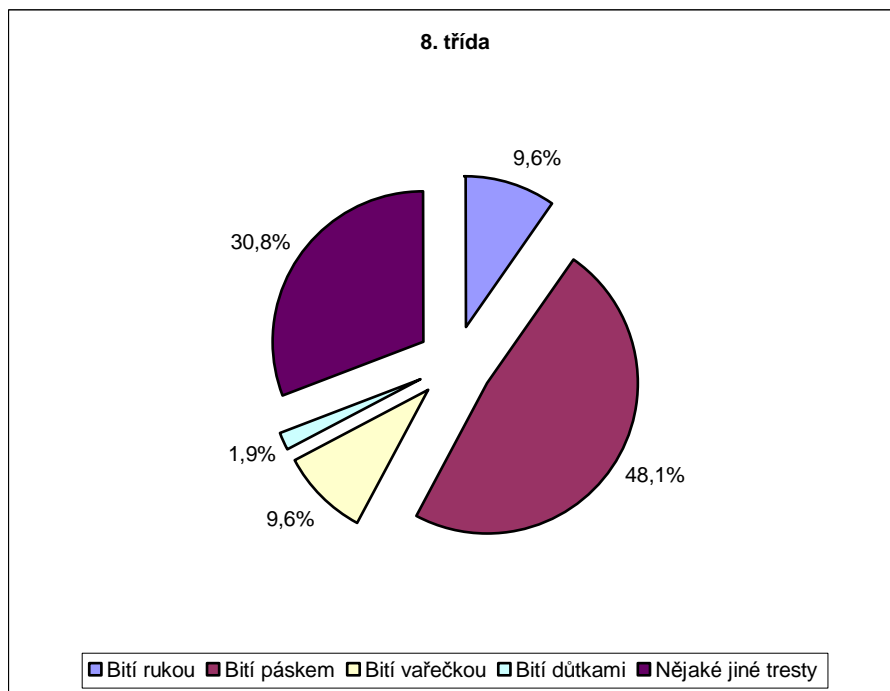
Vesnická ZŠ

Tabulka 10: Tresty, které dostávají doma děti vesnických škol

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Bití rukou	25	48,1	5	9,6
Bití páskem	1	1,9	25	48,1
Bití vařečkou	3	5,8	5	9,6
Bití důtkami	3	5,8	1	1,9
Nějaké jiné tresty	20	3,8	16	30,8
Celkem	52	100,0	52	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

Žáci 6. tříd ZŠ vesnických: „maminka po mne křičí, mám zaracha na TV, nemůžu jít ven, kamarádi nesmí k nám, dostanu rákoskou po zadku, zákazy všeho.“

Žáci 8. tříd ZŠ vesnických: „vypnou mi internet, dostávám zaracha, nemůžu na TV, zákaz vycházek, vařečka, bití, netrestají mne vůbec (opakovaně).“

U uzavřené otázky č.5 jsem zjišťovala názor žáků Základních škol, zda-li by měly být zakázány tělesné tresty dětí. Nebylo pro mne překvapující, že jak děti ze škol městských, tak vesnických se shodly, že tělesné tresty by zakázány být měly. Shodovaly se i věkově, jak děti mladší, tak starší.

Otázka č. 5. Myslíš si, že by měly být tělesné tresty dětí zakázány?**Městská ZŠ***Tabulka 11: Názor žáků městských škol na zákaz tělesných trestů*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	34	64,2	21	42,9
Ne	19	35,8	28	57,1
Celkem	53	100,0	49	100,0

Vesnická ZŠ*Tabulka 12: Názor žáků vesnických škol na zákaz tělesných trestů*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	32	61,5	48	92,3
Ne	20	38,5	4	7,7
Celkem	52	100,0	52	100,0

V otázce č. 6 jsem zkoumala, zda-li dochází k ubližování matky otcem. Bylo pro mne překvapující, že děti odpovídaly nevíím, a také, že dohromady 19 dětí, jak ze škol městských, tak vesnických odpovědělo ano. Poukazuje to na fakt, že v rodinách docházelo k určitému druhu násilí, což je alarmující.

Otázka č. 6. Ublížíval někdy tatínek mamince?**Městská ZŠ***Tabulka 13: Odpovědi žáků městských škol, zdali otec ubližuje matce*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	5	9,4	3	6,1
Ne	36	67,9	36	73,5
Nevím	12	22,6	10	20,4
Celkem	53	100,0	49	100,0

Vesnická ZŠ*Tabulka 14: Odpovědi žáků vesnických škol, zdali otec ubližuje matce*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	3	5,8	8	15,4
Ne	39	75,0	20	38,5
Nevím	10	19,2	24	46,2
Celkem	52	100,0	52	100,0

U otázky č.7 jsem zkoumala, zda-li děti ví o evidentním násilí v okolí. Celkem 36 dětí, jak z měst, tak z vesnic odpovědělo, že ano. Je to další ukazatel, že domácí násilí je aktuálním jevem, který je nutno řešit.

Otázka č. 7. Vyprávěl Ti někdo ve Tvém okolí, že dochází k v jeho rodině k týrání?

Městská ZŠ

Tabulka 15: Zda žáci městských škol vědí o týrání v rodinách v okolí

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	5	9,4	14	28,6
Ne	39	73,6	27	55,1
Nemůžu si vzpomenout	9	17,0	8	16,3
Celkem	53	100,0	49	100,0

Vesnická ZŠ

Tabulka 16: Zda žáci vesnických škol vědí o týrání v okolí v rodinách

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	7	13,5	10	19,2
Ne	35	67,3	35	67,3
Nemůžu si vzpomenout	10	19,2	7	13,5
Celkem	52	100,0	52	100,0

V otázce č. 8 zjišťuji, zda-li žáci rozumí pojmu týrání a zneužívání. Rozdíly byly viditelné, jak v rozdílu věku, tak i města a vesnice, uvádím příklady níže.

Otázka č. 8. Myslíš, si že rozumíš pojmu týrání a zneužívání dětí? Pokud ano můžeš uvést, jak si týrání a zneužívání dítěte představuješ?

Městská ZŠ

Tabulka 17: Zda žáci městských škol rozumí pojmu týrání a zneužívání dětí

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	18	35,8	39	81,3
Ne	35	66,1	9	18,8
Celkem	53	100,0	48	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

Žáci 6. tříd ZŠ městských:

„Týrání je jako třeba nedát dítěti najíst“, „Vydírat, znásilnit ubližovat.“, „Časté pohlavky za které ani nemůže.“, „Když někdo někoho mlátí a on má z toho modřiny.“, „Nemají rodiče rádi děti, trápí je hladu a bijí je.“, „Zneužívání je třeba že ho pošle vykrást auta a týrání jako že ho bije.“, „Týrání dětí je když dítě furt bijí bez důvodu.“, „Když matka kope do dítěte.“, „Někdo zavře dítě do sklepa.“, „Někdo pálí děti.“, „Týrání je jakože facka, ale něco horšího, co moc bolí.“, „Týrání je bití řemenem.“, „Dítě má v rodině mamku a taťku a ten taťka chodí do hospody, přijde opilý a zbijí dítě do hlavy.“ **Žáci 8. tříd ZŠ městských:**

„Týrání je, když ho bije i za maličkost, pravidelné bití.“, „Když doma dítě rodiče bijou a nadávají jim.“, „Bijí ho a fyzicky napadají, je tam i psychický teror.“, „Sexuální zneužívání, bití, nadávky, ponižování dítěte.“, „Rodiče děti mlátí a nedávají jim jíst a pít, mučení.“, „Pálení cigaretami, bití páskem, zneužívání, trýznění dítěte.“, „Často děti mlátí, zesměšňují je, pálí cigaretami, sráží dítě před kamarády, vyhrožuje dítěti, zamyká ho samotné v pokoji, nechá ho o hladu, ponižování.“, „Domácí vězení, nesmyslné bití dítěte a pálení cigaretami.“, „Pohlavní zneužívání a bití dítěte do krve a stále.“, „Například zavírání ve sklepě, zneužívání tělesné i sexuální. Sexuální tak, že otec dceru zavře do sklepa a tam s ní spí a ona otěhotní. Četla jsem to ve starém Bravo girl.“

Vesnická ZŠ*Tabulka 18: Vědomosti žáků vesnických škol o týrání a zneužívání dětí*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	13	25,0	29	58,0
Ne	39	75,0	21	42,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

Jako něco jiného respondenti vypověděli:

Žáci 6. tříd ZŠ vesnických:

„Braní svačin.“, „Bití, šikanování dětí.“, „Psychické vydírání.“, „Mlácení, hladovka.“, „Zavírání dětí do místností bez oken.“, „Rodiče děti osahávají.“, „Týrání je, když nechají děti zavřené doma a surově je bijí.“, „Kopání, pálení, bití dětí doma tajně.“, „Zavírání dětí v tmavých místnostech a bití rukou surově.“, „Že ho rodiče osahávají doma po tmě.“

Žáci 8. tříd ZŠ vesnických:

„Znásilňování, mlácení.“, „Týrání dítěte si představuji bitím a odepíráním mu věcí blízkých.“, „Bití a sexuální zneužívání.“, „Fyzické bití a zamykání do sklepa.“, „Mlátí dítě za úplně blbosti a zneužívají ho i sexuálně.“, „Bití.“, „Dítě musí sedět v koutě a rodiče ho pálí cigaretou, nebo žehličkou“.

U otázky č. 9 jsem u žáků zjišťovala, zda-li si myslí, že je domácí násilí v rodinách rozšířené. Překvapujícím pro mne bylo, že celkem 71 dětí, ať už ze škol městských, či vesnických a různého věku dopovědělo, že ano. Zarážející pro mne byl počet žáků šestých tříd 41 dětí, netušila jsem, že mají takovéto povědomí o domácím násilí.

Otázka č. 9. Myslíš si, že domácí násilí v rodinách je hodně rozšířené?

Městská ZŠ

Tabulka 19: Názor žáků městských škol na rozšíření domácího násilí, je-li rozšířeno, či ne

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	16	30,2	16	32,7
Ne	14	32,6	12	24,5
Nevím	23	43,4	21	42,9
Celkem	53	100,0	49	100,0

Vesnická ZŠ

Tabulka 20: Názor žáků vesnických škol na rozšíření domácího násilí, je-li rozšířeno, či ne

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	25	48,1	30	60,0
Ne	15	28,8	10	20,0
Nevím	12	23,1	10	20,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

V uzavřené otázce č.10 jsem zjišťovala znalosti o pojmu týrání dítěte. Vyhodnocení není jednoznačné, jelikož žáci kroužkovali více odpovědí, musela jsem tedy vyhodnotit to, co bylo respondenty napsáno. U žáků městských škol 6. tříd převažovala odpověď údery, kopání dítěte, následovalo nepřiměřené bití rukou, nejméně žáků odpovědělo opovrhování. U žáků městských škol 8. tříd převažovala taktéž odpověď údery pěstí, kopání dítěte, následovalo vytrhávání vlasů a ponižování. Naopak u žáků 6. ročníku vesnických škol převažovala odpověď vytrhávání vlasů, následovaly údery pěstí, nadávky, výhružky, poté nepřiměřené bití rukou. Žáci vesnických škol 8. tříd se shodli na kopání dítěte, následovaly odpovědi, nepřiměřené bití rukou, vytrhávání vlasů a údery pěstí, nikdo z dotazovaných neodpověděl citové vydírání. Výsledky pro mne byly překvapující, jelikož jsem nepředpokládala, co vše si pod tímto pojmem mohou děti vybavit.

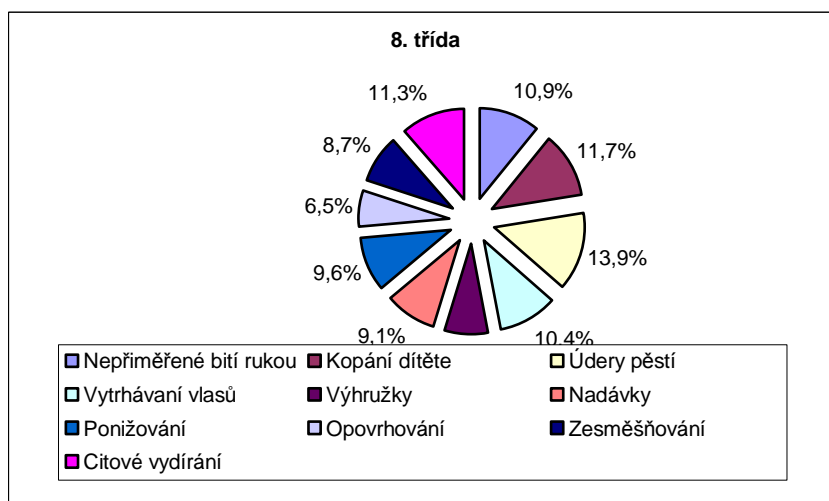
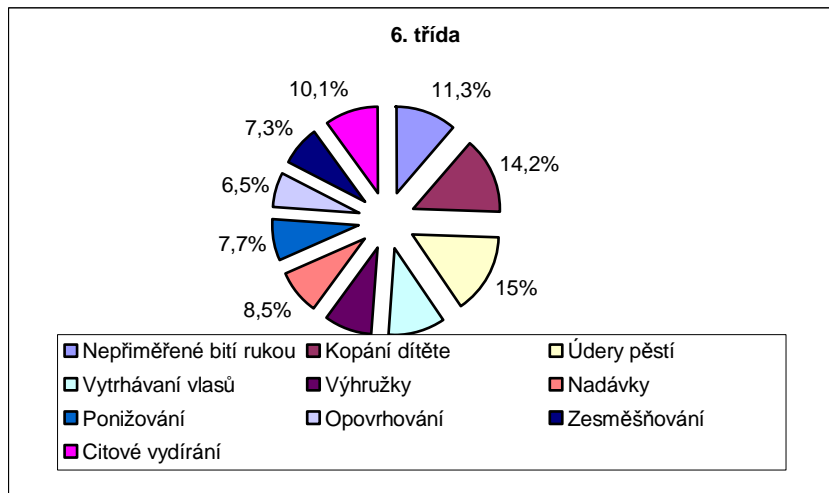
Otázka č. 10. Myslíš si, že týrání dětí je:

Městská ZŠ

Tabulka 21: Povědomí žáků městských škol o pojmu týrání

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Nepřiměřené bití rukou	28	11,3	25	10,9
Kopání dítěte	35	14,2	27	11,7
Údery pěstí	37	15,0	32	13,9
Vytrhávání vlasů	26	10,5	24	10,4
Výhružky	22	8,9	18	7,8
Nadávky	21	8,5	21	9,1
Ponižování	19	7,7	22	9,6
Opovrhování	16	6,5	15	6,5
Zesměšňování	18	7,3	20	8,7
Citové vydírání	25	10,1	26	11,3
Celkem	247	100,0	230	100,0

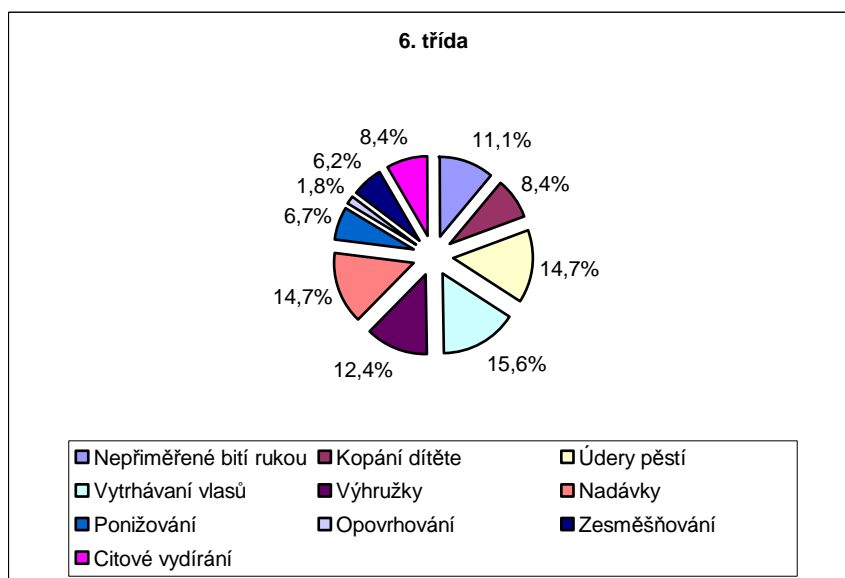

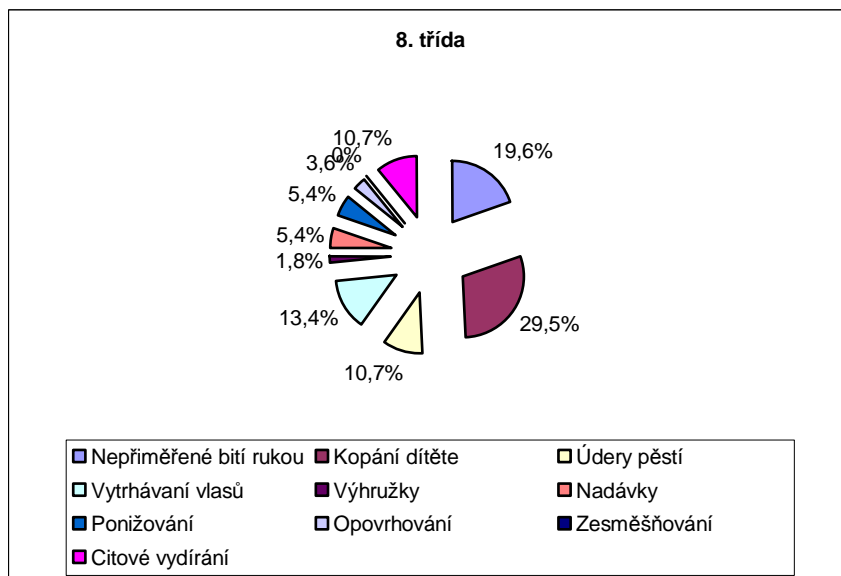

Vesnická ZŠ

Tabulka 22: Povědomí žáků vesnických škol o pojmu týrání

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Nepřiměřené bití rukou	25	11,1	22	19,6
Kopání dítěte	19	8,4	33	29,5
Údery pěstí	33	14,7	12	10,7
Vytrhávání vlasů	35	15,6	15	13,4
Výhružky	28	12,4	2	1,8
Nadávky	33	14,7	6	5,4
Ponižování	15	6,7	6	5,4
Opovrhování	4	1,8	4	3,6
Zesměšňování	14	6,2	0	0,0
Citové vydírání	19	8,4	12	10,7
Celkem	225	100,0	112	100,0

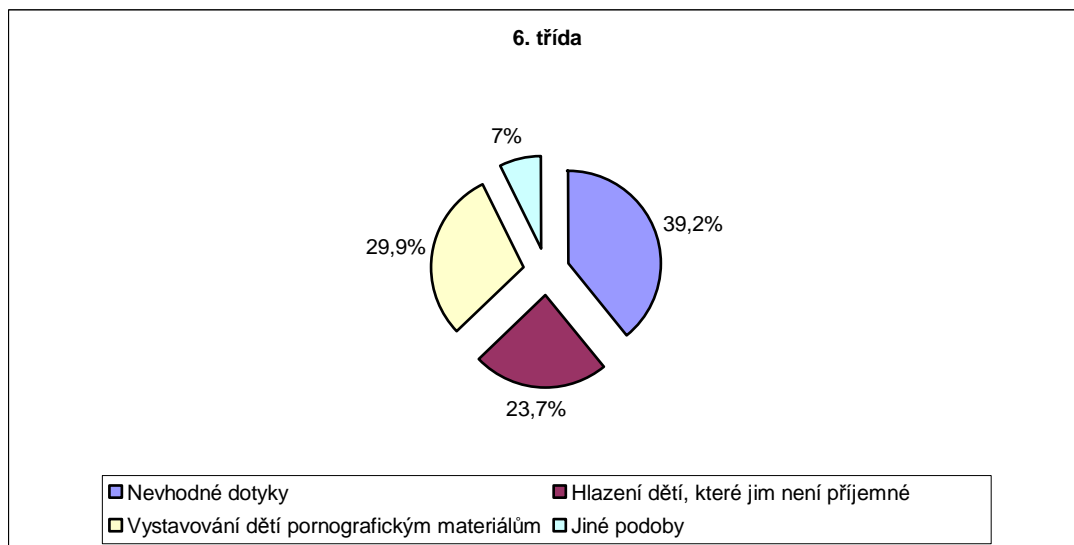
Otázkou č. 11 jsem se snažila zjistit vědomosti o zneužívání dětí, co si děti pod pojmem zneužívání představují. Děti ZŠ městských nejvíce odpovídaly nevhodné dotyky, přičemž děti 6. tříd škol vesnických odpovídaly nejčastěji vystavování pornografickým materiálům, což jsem nepředpokládala, že odpoví. Žáci 8. tříd městských i vesnických se shodli na odpovědi nevhodné dotyky.

Otázka č. 11. Myslíš si, že ke zneužívání dětí patří:

Městská ZŠ

Tabulka 23: Zda-li žáci městských škol mají vědomosti o pojmu zneužívání dětí

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Nevhodné dotyky	38	39,2	35	38,9
Hlazení dětí, které jim není příjemné	23	23,7	19	21,1
Vystavování dětí pornografickým materiálům	29	29,9	34	37,8
Jiné podoby	7	7,2	2	2,2
Celkem	97	100,0	90	100,0

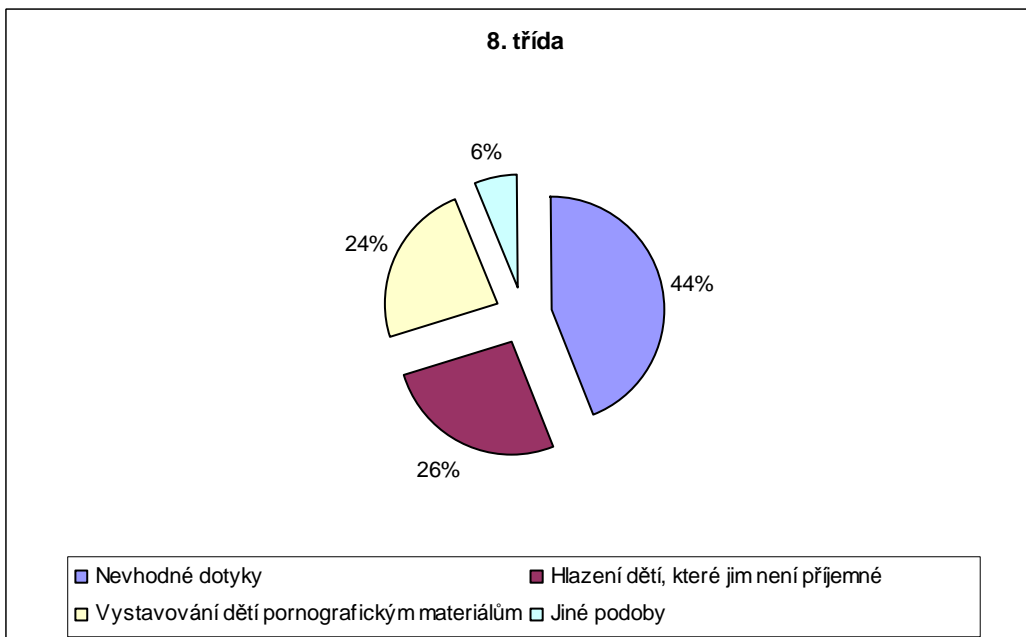
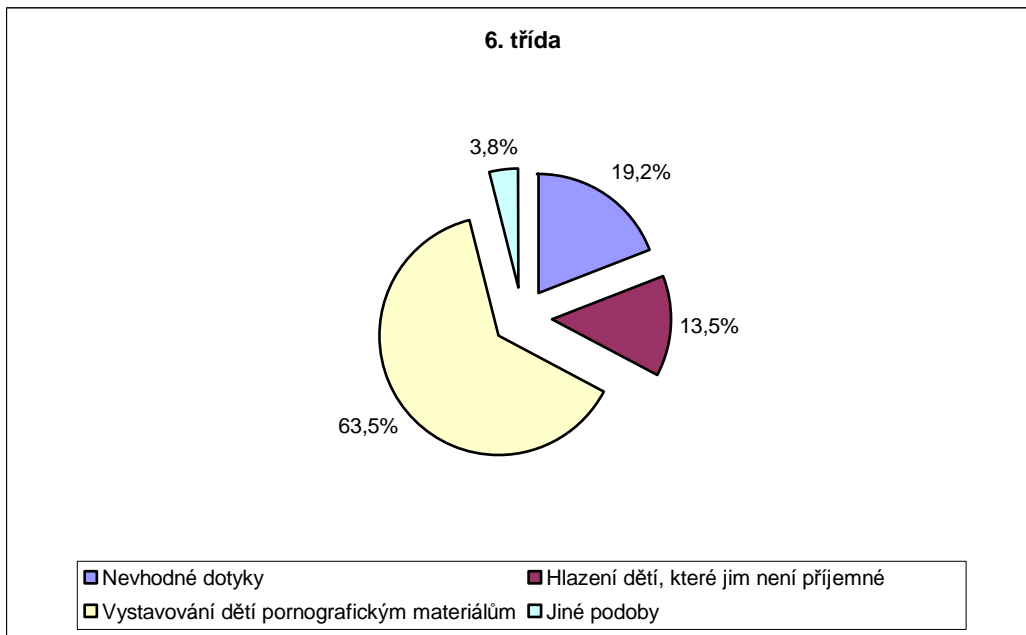
Jako odpověď navíc respondenti odpověděli:

Žáci 6. tříd ZŠ městských: “Znásilnění, vyhrožuje, ať se s ním vyspí, sexuální obtěžování, vydírání, donutit ji k sexu, vydírat a znásilnit.“

Vesnická ZŠ

Tabulka 24: Zda-li žáci vesnických škol mají vědomosti o pojmu zneužívání dětí

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Nevhodné dotyky	10	19,2	22	44,0
Hlazení dětí, které jim není příjemné	7	13,5	13	26,0
Vystavování dětí pornografickým materiálům	33	63,5	12	24,0
Jiné podoby	2	3,8	3	6,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

V otázce č. 12 jsem zkoumala znalosti o organizacích, které jsou nápomocny právě dětem, které bývají zneužívány. Většina žáků, ať už ze škol městských či vesnických, 6. či 8. tříd se shodly na Lince bezpečí, a Lince důvěry. Další příklady žáků uvádím níže.

Otázka č. 12. Víš, že existují organizace, které jsou nápomocny lidem, zejména dětem zneužívaným či týraným?

Městská ZŠ

Tabulka 25: Uvádí znalosti žáků městských škol o pomáhajících organizacích

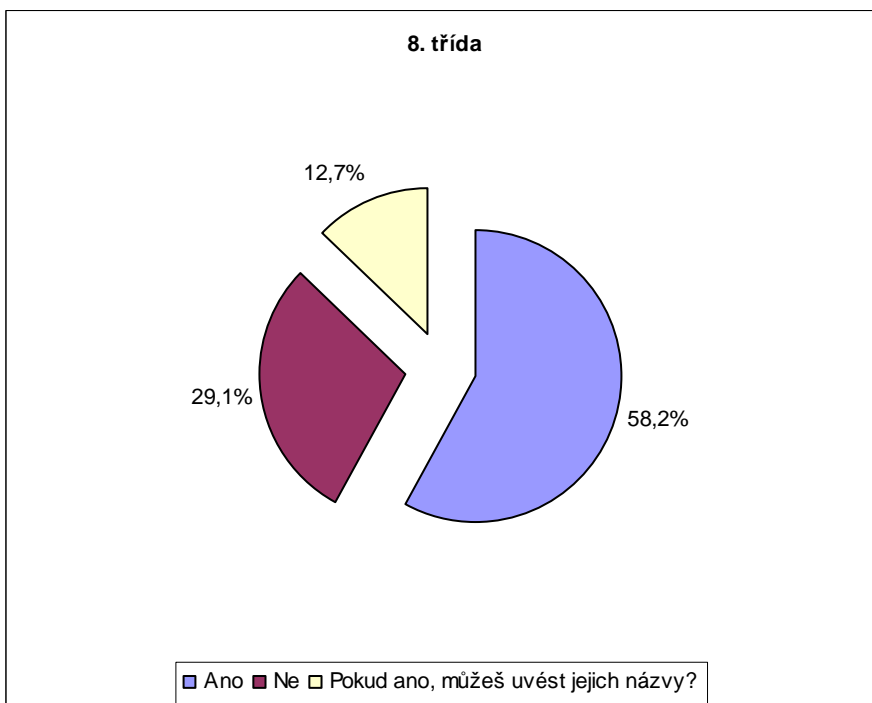
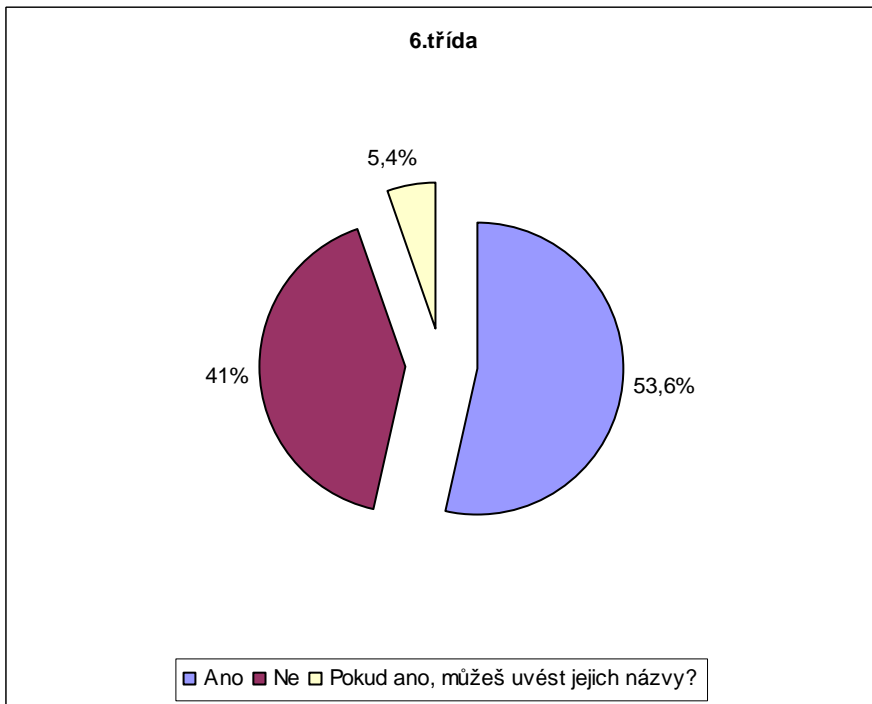
Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	30	53,6	32	58,2
Ne	23	41,0	16	29,1
Pokud ano, můžeš uvést jejich názvy?	3	5,4	7	12,7
Celkem	56	100,0	55	100,0

Žáci 6. tříd ZŠ městských:

„Linka bezpečí, sociální pracovníci, jít na policii, na naší škole jsou, ale neznám je, dětský domov, schránka důvěry, důvěrná linka a taky jsou na to různé pořady v TV, znám organizace, ale neznám názvy“.

Žáci 8. tříd ZŠ městských:

„ Linka bezpečí (opakovaně), Bezpečnostní péče, Internet, zatím jsem nic takového nepotřebovala“.

Vesnická ZŠ*Tabulka 26: Uvádí znalosti žáků vesnických škol o pomáhajících organizacích*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	33	63,5	35	70,0
Ne	19	36,5	12	24,0
Pokud ano, můžeš uvést jejich názvy?	5	9,6	3	6,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

Žáci 6. tříd ZŠ vesnických odpověděli všichni „Linka bezpečí“.

Žáci 8. tříd ZŠ vesnických: „Linka bezpečí, Klokánek, Linka důvěry.“

V otázce č. 13 jsem zjišťovala, zda-li žáci mají jisté povědomí o základních lidských právech. Velice nemile mne překvapilo číslo 97, což je celkový počet, jak ze škol městských, tak vesnických, jak ročníků 6. tak 8. dohromady, odpovědí, že žáci neznají základní lidská práva. U dětí menších tedy v 6. ročníku by se tento fakt dal předpokládat, ovšem u žáků 8. tříd je tento fakt alarmující a k zamyšlení.

Otázka č. 13. Znáš svá základní lidská práva dítěte?**Městská ZŠ***Tabulka 27: Znalosti žáků městských škol o základních lidských právech*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	14	26,4	25	51,0
Ne	39	73,6	24	49,0
Celkem	53	100,0	49	100,0

Vesnická ZŠ*Tabulka 28: Znalosti žáků městských škol o základních lidských právech*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	7	13,5	31	62,0
Ne	45	86,5	19	38,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

V otevřené otázce č. 14 jsem zkoumala, zdali žáci, kteří odpověděli na předešlou otázku ano, že znají základní lidská práva dokážou tyto práva popsat.

Otázka č. 14. Můžeš uvést některá z nich?**Žáci 6. tříd městských ZŠ:**

„Že mě rodiče nemůžou bít bezdůvodně i když by mohli.“,

„Nevzpomínám si, ale vím“, „Srážení sebedůvěry“, „Nemůžu si dovolovat na rodiče“,

„Musím poslouchat když mi nedovolí počítač tak nemůžu když řeknou než se učit, musím se učit“, „Neměli by odmítovat, vyhrožovat jiným, být drzí, mít všechno, co chtějí.“,

„Kdykoliv můžu odejít z kroužku“, „Můžu zavolat linku bezpečí, když mě někdo týrá“,

„Měli by mě mít rádi, jídlo, domov, rodinu, jméno, atd.“.

Žáci 8. tříd městských ZŠ.:

„Mám nárok na svůj názor“, „Právo volby, možnost říci ne“, „Zvolit si základní potřeby, právo na svobodu, svoboda sdělování“, „Můžu jít na WC, kdy chci“, „Mám právo žít.“

Žáci 6. tříd vesnických ZŠ:

„Ne, nejsem si jistá.“, „Povinná školní docházka, dělat si úkoly“, „Nemůžeme pít, nemůžeme kouřit“, „Nesmí mě hodně bít bezdůvodně“, „Mám právo říct svůj názor“, „Pokud dítě onemocní, rodiče ho musí nechat doma a dát ho k lékaři“, „Nevím“, „Mít právo na vlastní názor.“

Žáci 8. tříd vesnických ZŠ:

„Dítě má právo skoro na všechno.“, „Nikdo mě nebude nijak hladit, nebo zneužívat.“, „Lidské zacházení.“, „Mohu mít svůj názor.“, „Vycházky a kapesné.“, „Mám nárok bydlet u našich do 18.let.“

V uzavřené otázce č. 15 jsem se tázala žáků na jejich názor, zda-li souhlasí s návrhem, aby byla zákonem snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let? Překvapilo mne, že 48 respondentů je to jedno, ovšem velice překvapující pro mne bylo, že žáci 8. třídy vesnických škol odpovědělo na otázku ne. Jelikož u žáků 8. tříd škol městských rozdíl v odpovědích ano a ne nebyl, až tak jednoznačný a markantní.

Otázka č. 15. Souhlasíš s návrhem, aby byla zákonem snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let?**Městská ZŠ**

Tabulka 29: Názor žáků městských škol na snížení trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	18	34	19	38,8
Ne	15	28,3	17	34,7
Je mi to jedno	20	37,7	13	26,5
Celkem	53	100,0	49	100,0

Respondent 8 třídy městské ZŠ: „Dítě ve čtrnácti musí ještě zkusit některé věci (kouření, alkohol), ale když už je ve 14 letech zodpovědný za sebe, tak je zkouší, až později, stává se z něj závislý, protože v mládí na to měl špatnou vzpomínku, tak už to nezkouší.“

Vesnická ZŠ*Tabulka 30: Názor žáků vesnických škol na snížení trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14*

Třída ZŠ	6. třída		8. třída	
	Absolutní	%	Absolutní	%
Ano	33	63,4	10	20,0
Ne	9	17,3	37	74,0
Je mi to jedno	10	19,2	3	6,0
Celkem	52	100,0	50	100,0

9.1 Výzkumný rozhovor

Druhou použitou metodou pro sběr dat v mém výzkumu je rozhovor. Jedná se o kvalitativní výzkumnou metodu, která neumožňuje zjistit jen určitá fakta, ale také postoje a motivy respondentů. Rozhovor je metoda založena na přímém dotazování, tj. verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta. Rozhovor je explorativní metoda náročná na zkušenost, komunikační dovednost a osobnostní vlastnosti tazatele, na míru empatie. Tazatel by měl vždy akceptovat princip taktnosti a ohleduplnosti při řízení rozhovoru. Dle typu rozhovoru zvažujeme jeho délku a obsah otázek. Pomocí rozhovoru lze zachytit nejen fakta, která jsou sdělována respondentem, ale také některé vnější reakce dotazovaného. Rozhovor může strukturovaný, polostrukturovaný, anebo nestrukturovaný. (Chráška, 2008),

9.1.1 Administrace rozhovoru

Pro účely své práce jsem využila polostrukturovaného rozhovoru. Jednotlivé otázky jsem měla předem připraveny a během rozhovoru, dle reakcí respondentky jsem otázky pozměňovala a doplňovala.

Pro svojí výzkumnou metodu jsem si zvolila dívku A. K. (13 let). Tuto respondentku jsem si vybrala proto, že již z předešlého setkání jsem byla informována o jejím setkání s týráním.

Tato respondentka je přítelkyně mé neteře, tedy byla jsem informována o vztahu mezi otcem a dotazovanou.

S dotazovanou jsem byla v kontaktu již dříve, rozhovor byl smluven dostatečně dopředu. Rozhovor trval 60 minut.

9.1.2 Záznam a zpracování rozhovoru

Respondentka A. K. byla předem připravena na náš rozhovor. Tato dívka má 13 let, rozhovor proběhl v bytě respondentčiny babičky. Tato schůzka byla předem s prarodiči a matkou smluvená. Respondentka ochotně odpověděla na všechny mé otázky. Rozhovor trval cca 60 minut. Veškeré otázky jsem měla předem připraveny. U rozhovoru nebyl přítomen nikdo třetí jen já tázající a dotazovaná respondentka A. K.

1. Kolik je Ti let?

„Je mi 13 let.“

2. Kdy se poprvé začaly objevovat tělesné tresty u Vás doma?

„Nejprve to bylo asi tak před rokem, přesně nevím.“

3. Za co toto trestání bylo?

„No, otec mně bil za známky, za to, že jsem nechtěla jíst, za vše, co ho napadlo.“

4. Kdo Tě trestal nejčastěji?

„Otec, mlátil mne jen otec.“

5. O jaký druh trestu se jednalo?

„No vše, co mu přišlo pod ruku tím mně zřezal, pásek, vařecha, důtky, někdy i rukou, ale to už mne moc nebolelo, tak spíš něčím.“

6. Měla jsi zastání u maminky?

„Ani ne, protože matka se ho taky bála.“

7. Napadal tedy otec i matku?

„Jo, jo, taky jí mlátil. Jak kdy ale. Většinou první mně a pak i jí.“

8. Zneužíval Tě někdy otec sexuálně?

„Ne, to ne, nikdy se mně takhle nedotknul.“

9. Požíval nějaké omamné látky (alkohol, drogy)?

„Často chlastal, hlavně Rum a pivo u stánku postával a chlastal. Denně chlastal.“

10. Proč si myslíš, že to dělal?

„Chlastal, protože je alkoholik a mlátil mne, protože je alkoholik.“

11. Kde bydlíš s maminkou?

„No my jsme se odstěhovaly s matkou k babičce, k její matce.“

12. Jsi spokojená?

„Jako nikdo už mně nemlátí, ale s bábi je to opruz. Často prudí, tak si s ní nerozumím.“

13. Kdo Vám pomohl?

„No matka. Jednoho dne jsme se sebraly a šly k bábi.“

14. Vídáš se s otcem?

„Ne ne, nechci ho vidět, on stejně jenom chlastá.“

9.1.3 Shrnutí rozhovoru

Z rozhovoru vyplývají následující skutečnosti, tato, že dívka je již v pubescentním věku, která používala i nespisovná, někdy, až vulgární slova. Nejprve jsem dívce osvětlila, o jaký druh rozhovoru půjde a k čemu mi informace získané tímto rozhovorem budou, a že je anonymní.

Respondentka je, domnívám se, již do jisté míry psychicky vyrovnaná, a přestože kouří docela značně, tak na ní zřejmě jiné následky týrání nezanechalo. Jednalo se o přehnané trestání otcem. K trestání využíval předměty jako pásek, vařečku, důtky, v podstatě vše, co by dceři mohlo působit bolest. Trestání bylo nepřiměřené a hlavně bezdůvodné. Zprvu kvůli známám, později již bez jakéhokoliv podnětu. Otec trestal i matku. Dívka již žije s matkou u svých prarodičů, kde ovšem také šťastná není, jelikož soužití generací není nejšťastnější možná volba, je-li dívka v tomto věku.

10 ODPOVĚDI NA OTÁZKY FORMULOVANÉ V DÍLČÍCH CÍLECH

Na začátku tvoření mé Bakalářské práce jsem si vytyčila dílčí cíle výzkumu, které jsem zahrнула i do svého dotazníku v, a to:

1. Zjistit, zda-li dochází k trestání či odměňování dětí

V uzavřené otázce č. 1 jsem se dotazovala žáků Základních škol, zda –li se setkávají doma s odměnami či tresty. Ujistila jsem se ve svém tvrzení, že v dnešní době rodiče využívají jak trestů, tak odměn pro své děti. V této otázce nebyl zjevný rozdíl, zda-li jsou děti z města, či z vesnice. Rodiče odměňují i trestají děti jak z městských škol tak i ze škol vesnických.

2. Zjistit, zda-li děti souhlasí s návrhem, aby byla snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let

V uzavřené otázce č. 15 jsem se tázala žáků na jejich názor, zda-li souhlasí s návrhem, aby byla zákonem snížena hranice trestní odpovědnosti dětí z 15 let na 14 let? Překvapilo mne, že 48 respondentů je to jedno, ovšem velice překvapující pro mne bylo, že žáci 8. třídy vesnických škol odpovědělo na otázku ne. Jelikož u žáků 8. tříd škol městských rozdíl v odpovědích ano a ne byl, až tak jednoznačný a markantní.

3. Shrnout znalosti žáků o základních lidských právech

V otázce č. 13 jsem zjišťovala, zda-li žáci mají jisté povědomí o základních lidských právech. Velice nemile mne překvapilo číslo 97, což je celkový počet, jak ze škol městských, tak vesnických, jak ročníků 6. tak 8. dohromady, odpovědí, že žáci neznají základní lidská práva. U dětí menších tedy v 6. ročníku by se tento fakt dal předpokládat, ovšem u žáků 8. tříd je tento fakt alarmující a k zamyšlení.

4. Vystihnout znalosti žáků o pojmu zneužívání dětí

V otázce č. 11 jsem se snažila zjistit vědomosti o zneužívání dětí, co si děti pod pojmem zneužívání představují. Děti ZŠ městských nejvíce odpovídaly nevhodné dotyky, přičemž děti 6. tříd škol vesnických odpovídaly nejčastěji vystavování pornografickým materiálům, což jsem nepředpokládala, že odpoví. Žáci 8. tříd městských i vesnických se shodli na odpovědi nevhodné dotyky.

6. Zjistit u žáků, zda si myslí, že by měly být zakázány tělesné tresty dětí

U uzavřené otázky č.5 jsem zjišťovala názor žáků Základních škol, zda-li by měly být zakázány tělesné tresty dětí. Nebylo pro mne překvapující, že jak děti ze škol městských, tak vesnických se shodly, že tělesné tresty by zakázány být měly. Shodovaly se i věkově, jak děti mladší, tak starší.

7. Zjistit, zda-li dochází k týrání, či zneužívání dětí

U otázky č.7 jsem zkoumala, zda-li děti ví o evidentním násilí v okolí. Celkem 36 dětí, jak z měst, tak z vesnic odpovědělo, že ano. Je to další ukazatel, že domácí násilí je aktuálním jevem, který je nutno řešit.

11 NÁMĚTY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě výzkumu i v duchu použité literatury uvádím následující náměty a doporučení pro praxi. Jsou nejen pro rodiče, kteří se setkávají s týráním v rodině, ale také pro okolí rodiny, příbuzenstvo, lékaře, či pedagogy. Nebuďme lhostejní k týrání dětí, protože každý případ nedopadne tak, jako případ mé respondetky, kdy nedošlo k ublížení, které by ohrožovalo její život a nezanechalo toto týrání na ní výrazné psychické změny. Nenechávejte si své poznatky o špatném zacházení s dítětem pro sebe. Situace je obvykle ještě horší, než se jeví zvenčí, malým dětem jde často o život.

- „Je-li to možné, zeptejte se dítěte, jestli ho něco netrápí, jestli mu někdo neublíží, zda a jak mu můžete pomoci.
- Nasvědčují-li zjištěné poznatky týrání, je podle zákona nutno učinit neodkladně oznámení policii (oznamovací povinnost). Prověřují se i anonymní oznámení.
- Informujte též orgán péče o dítě, příp. i některou nestátní organizaci, třeba FOD.
- Zjistíte-li ve škole nebo v jiném kolektivním zařízení na dítěti stopy týrání, zajistěte lékařské vyšetření, příp. i fotodokumentaci, a informujte neodkladně policii a péči o dítě
- Odmítá-li se dítě vrátit domů, informujte ho o možnosti přijetí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (např. Klokánek FOD - viz www.fod.cz sekce Klokánek - Přehled), kde může až do rozhodnutí soudu zůstat i proti vůli rodičů. Dítěti velmi pomůžete, pokud je tam (s jeho souhlasem) přivedete nebo doprovodíte; samo většinou neví, co si počít.
- Nevíte-li si rady, můžete kontaktovat nás nebo jinou nestátní či státní instituci na ochranu dětí (viz pobočky FOD)“.(<http://www.fod.cz/tyrani.htm>)

ZÁVĚR

Na začátku tvorby mé bakalářské práce jsem si stanovila hlavní cíle práce, a to zjistit do jaké míry jsou děti informovány o problematice syndromu CAN a domácím násilím, mají-li přehled o pomoci při výskytu tohoto problému. Získat informace nebylo, až tak složité, jelikož jsem zvolila výzkumnou metodu, metodu dotazníku. Výzkumným šetřením jsem zjistila, že děti na ZŠ, bez ohledu na ročník a místo, kde do ZŠ dochází, mají přehled o syndromu CAN a domácím násilím, dokonce se setkávají s touto problematikou i ve svém okolí. Taktéž většina dětí má přehled o organizacích, které jsou nápomocny právě v případě výskytu syndromu CAN, anebo domácího násilí. Rovněž jsem zjistila, že dochází k odměňování a trestání dětí, jen odměny se liší v důsledku místa bydliště, jsou-li děti z vesnice, či z měst. Děti také mají povědomí o svých základních lidských právech, ovšem nejsou schopny vyjmenovat některá z nich. Žáci mají rovněž znalosti o pojmu zneužívání a týrání, a to jak z médií, časopisů, tak někdy i z vlastní zkušenosti. Většina dětí se setkává právě s týráním na vlastní kůži, což je alarmující skutečnost. Stále se objevuje malé procento žáků, kteří si pod pojmem násilí nedovedou přesně vybavit význam samotného aktu, a proto jsou snadné oběti.

Za násilí považujeme takové jednání, které druhému způsobuje bolest nebo ho jakýmkoliv způsobem poškozují. Přestože se bohužel jedná o přirozenou součást života, jeho nárůst a frekvence v poslední době je překvapující.

Alarmující je však skutečnost, že se nejedná pouze o násilí páchané mezi dospělými, ale velmi často se oběťmi stávají nevinné děti. Stále je totiž vztah mezi dítětem a dospělým vztahem nerovným, který je založen na uplatňování moci a síly dospělého.

Jak uvádí internetové zdroje (www.domacinasili.cz), násilí ve vzájemných vztazích, kterému dnes říkáme domácí násilí, není nějakou novou civilizační chorobou. Jde spíše o zapomenutou metlu lidstva, která na rozdíl od cholery a neštovic nevádlila. Domácí násilí se v minulosti nedostávalo do rozporu s většinovými náboženskými, společenskými, politickými ani právními názory nebo postoji. Nebylo společensky nepřipustné, ani jinak trestné. Bylo považováno za ryze soukromou věc a nebylo čím je korigovat. Za bagatelizaci domácího násilí platíme příliš mnoho v rovině lidských práv i v rovině ekonomické.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Autorský kolektiv (MOTEJL, O.; ČERNÁ, I.; PANOVSKÁ, K.). *Sborník stanovisek veřejných práv - Veřejný ochránce práv ombudsman – Rodina a dítě*. 1 vyd. Brno. ASPI s. r. o., 2007. 215 s.
- [2] BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.
- [3] CONWAY, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7-.
- [4] ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. 3. dopl. vyd. Tišnov: Sursum, 1997. 156 s. ISBN 980-85799-03-0.
- [5] DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. 139 s. ISBN 08-040-86.
- [6] DUNOVSKÝ, J.; DYTRYCH, Z.; MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 1995. 245 s. ISBN 80-7169-192.
- [7] GJURIČOVÁ, Š.; KOCOURKOVÁ, J.; KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. 101 s. ISBN 80-7021-416-3.
- [8] HELUS, O. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.
- [9] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu – základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 97-8802-47136-94
- [10] MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. 335 s.
- [11] MATĚJČEK, Z. *Po dobrém, nebo po zlém?* 5. vyd. Praha: Portál, 2000. 109 s. ISBN 80-7178-486-9.
- [12] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozpr. a přepr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 161 s. ISBN 80-901424-7-8.
- [13] MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

- [14] MUFSONOVÁ S.; KRANZOVÁ, R. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996. 131 s. ISBN 80-7106-194-8.
- [15] PETERSON, L.; HARDIN, M. *Děti v tísní*. 1. vyd. Praha: Triton, 2002. 141 s. ISBN 80-7524-237-0.
- [16] POTHE, P. *Dítě v ohrožení*. 1. vyd. Praha: Trilobit, s. r. o., 1996. 139 s. ISBN 80-901896-5-2.
- [17] PROKOP, M. *Právní ochrana dětí*. Brno: Ekologická p. servis, 2000. 79 s. ISBN 80-8521-56-7.
- [18] ROGGE J. U. *Dětské strachy*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 216 s. ISBN 80-7178-237-8.
- [19] ROGGE, J. U. *Děti potřebují hranice*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 131 s. ISBN 80-7178-088-X.
- [20] ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1. vyd. Praha: Linde, 2003. 156. s. ISBN 80-85931-51-6.
- [21] VANÍČKOVÁ, E. *Násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1995. 64 s. ISBN 80-902134-3-X.
- [22] VANÍČKOVÁ, E.; HADJ-MOUSSOVÁ, Z.; PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině – syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 92 s. ISBN 80-7184-008-4.
- [23] VOŇKOVÁ J.; HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha: proFem, 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.
- [24] VOŇKOVÁ, J.; MACHÁČKOVÁ, R. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: proFem, 2004. 49 s. ISBN 80-239-2106-1.
- [25] VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo*. 1. vyd. Praha: proFem, 2005. 65 s. ISBN 80-230-4025-2.
- [26] Zákon č.94/1963 Sb., O rodině, ve znění pozdějších předpisů
- [27] Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně-právní ochrana dětí, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

- [1] <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/89577-rodina>, 7. 1. 2008
- [2] <http://www.bkb.cz/index.php>, 13.2. 2008
- [3] <http://www.csz.cz>, 13. 2. 2008
- [4] http://www.ditekriize.cz/syndrom_can.php
- [5] <http://www.koordona.cz/index.php?cat=02&art=03>, 27. 2. 2008
- [6] <http://www.magdalenium.cz>, 27. 2. 2008
- [7] <http://www.mpsv.cz/cs/914>, 15. 1. 2008
- [8] <http://www.profem.cz>, 27. 2. 2008
- [9] <http://www.rosa-os.cz>, 27. 2.200
- [10] [www.domaci nasili.cz](http://www.domaci_nasili.cz)
- [11] <http://www.fod.cz/tyrani.htm>
- [12] <http://Kacah.webgarden.cz/file/3446157>
- [13] <http://www.sos-ub.cz/prevence/hyp24a.pdf>
- [14] www.dci.cz

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Složení vzorku respondentů podle pohlaví

Tabulka 2 Složení vzorku respondentů podle místa školy

Tabulka 3 Odpovědi žáků městských škol, zda-li se setkávají s odměnami, či tresty

Tabulka 4 Odpovědi žáků vesnických škol, zda-li se setkávají s odměnami, či tresty

Tabulka 5 Odměny, které dostávají žáci městských škol

Tabulka 6 Odměny, které dostávají žáci vesnických škol

Tabulka 7 Odpovědi na otázku, zda-li rodiče trestají děti, které jsou žáky městských škol

Tabulka 8 Odpovědi na otázku, zda-li rodiče trestají děti, které jsou žáky vesnických škol

Tabulka 9 Tresty, které dostávají doma děti městských škol

Tabulka 10 Tresty, které dostávají doma děti vesnických škol

Tabulka 11 Názor žáků městských škol na zákaz tělesných trestů

Tabulka 12 Názor žáků vesnických škol na zákaz tělesných trestů

Tabulka 13 Odpovědi žáků městských škol, zda-li otec ubližuje matce

Tabulka 14 Odpovědi žáků vesnických škol, zda-li otec ubližuje matce

Tabulka 15 Zda žáci městských škol vědí o týrání v rodinách v okolí

Tabulka 16 Zda žáci vesnických škol vědí o týrání v rodinách v okolí

Tabulka 17 Zda žáci městských škol znají pojem týrání a zneužívání dětí

Tabulka 18 Zda žáci vesnických škol znají pojem týrání a zneužívání dětí

Tabulka 19 Názor žáků městských škol na rozšíření domácího násilí

Tabulka 20 Názor žáků vesnických škol na rozšíření domácího násilí

Tabulka 21 Povědomí žáků městských škol o pojmu týrání

Tabulka 22 Povědomí žáků vesnických škol o pojmu týrání

Tabulka 23 Zda-li žáci městských škol mají vědomosti o pojmu zneužívání dětí

Tabulka 24 Zda-li žáci vesnických škol mají vědomosti o pojmu zneužívání dětí

- Tabulka 25** Uvádí znalosti žáků městských škol o pomáhajících organizacích
- Tabulka 26** Uvádí znalosti žáků vesnických škol o pomáhajících organizacích
- Tabulka 27** Znalosti žáků městských škol o základních lidských právech
- Tabulka 28** Znalosti žáků vesnických škol o základních lidských právech
- Tabulka 29** Názor žáků městských škol na snížení trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let
- Tabulka 30** Názor žáků vesnických škol na snížení trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let
- Tabulka 31** Složení vzorku respondentů městských ZŠ
- Tabulka 32** Složení vzorku respondentů vesnických ZŠ
- Tabulka 33** Složení vzorku respondentů 6. tříd městské ZŠ podle věku
- Tabulka 34** Složení vzorku respondentů 6. tříd vesnické ZŠ podle věku
- Tabulka 35** Složení vzorku respondentů 8. tříd městské ZŠ podle věku
- Tabulka 36** Složení vzorku respondentů 8. tříd vesnické ZŠ podle věku
- Tabulka 37** S kým žijí dotazovaní žáci městských škol ve své rodině
- Tabulka 38** S kým žijí dotazovaní žáci vesnických škol ve své rodině
- Tabulka 39** Kde se nachází škola, jejíž žáky jsou respondenti

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Adresář pomáhajících organizací

Příloha č. 3 Adresář intervenčních center ČR

Příloha č. 4 Trestní oznámení

PŘÍLOHA Č. 1

Dotazník

Milá zákyně, milý žáku,

jmenuji se Vítězslava Hustáková a jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Pro svoji bakalářskou práci chci prostřednictvím tohoto dotazníku získat informace o tom, jak se někteří rodiče k dětem chovají.

Dotazník je anonymní a Tvoje odpovědi na otázky nebudou nijak zneužity.

Prosím o pravdivé vyplnění dotazníku.

Děkuji Ti za Tvůj čas a ochotu.

Vítězslava Hustáková

Pokyny:

Dotazník prosím vyplň, tak, že zakroužkuješ jednu z odpovědí, popřípadě doplň písemně.

1. Setkáváš se doma s odměnami a tresty?

- c) ano
- d) ne

2. Jaké odměny doma dostáváš

- g) pochvalu
- h) peněžitou odměnu
- i) výhody před sourozencem
- j) možnost častějšího sledování TV
- k) dárky
- l) něco jiného,
uveď.....

3. Trestají Tě rodiče?

1. ano
2. ne

4 Jaké tresty doma dostáváš?

- a) bití rukou
- b) bití páskem
- c) bití vařečkou
- d) bití důtkami
- e) nějaké jiné, uveď.....

5. Myslíš si, že by měly být tělesné tresty dětí zakázány?

- a) ano
- b) ne

6. Ublížíval někdy nějak tatínek mamince?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

7. Vyprávěl Ti někdo ve Tvém okolí, že v jeho rodině dochází k týrání?

- a) ano
- b) ne
- c) nevzpomínám si

8. Myslíš, si že rozumíš pojmu týrání a zneužívání dětí? Pokud ano, můžeš uvést, jak si týrání a zneužívání dítěte představuješ?

c) ne

d) ano

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Myslíš si, že domácí násilí v rodinách je hodně rozšířené?

a) ano

b) ne

c) nevím

10. Myslíš si, že týrání dětí znamená:

a) nepřiměřené bití rukou

b) kopání dítěte

c) údery pěstí

d) vytrhávání vlasů

e) výhrůžky

f) nadávky

g) ponižování

h) opovrhování

i) zesměšňování

j) citové vydírání

11. Myslíš si, že ke zneužívání dětí patří:

- a) nevhodné dotyky
- b) hlazení dětí, které jim není příjemné
- c) vystavování dětí pornografickým obrázkům
- d) jiné podoby, uveď.....

12. Víš, že existují organizace, které jsou nápomocny lidem, zejména dětem, zneužívaným či týraným?

- a) ano
- b) ne
- c) pokud ano, můžeš uvést jejich názvy

.....
...
.....
.....
.....

13. Znáš svá základní lidská práva dítěte?

- a) ano
- b) ne

14. Můžeš uvést některá z nich?

.....
.....
.....
.....
.....

15. Souhlasíš s návrhem, aby byla zákonem hranice trestní odpovědnosti dětí snížena z 15 let na 14 let?

- c) ano
- d) ne
- e) je mi to jedno

16. Jsem:

- a) dívka
- b) chlapec

17. Věk: .....

18. Ve své rodině žiji:

- a) s oběma rodiči
- b) jen s maminkou
- c) jen s tatínkem

19. Škola, do které chodím je:

- a) ve městě
- b) na vesnici

PŘÍLOHA Č. 2

Adresář pomáhajících organizací

Bílý kruh bezpečí – občanské sdružení	U Trojice 2, Praha 5 tel. 257 317 100 www.bkb.cz, bkbpraha@bkb.cz
Občanské sdružení Acorus	Legerova 20, Praha 2 tel. 283892 772 www.acorus.cz, acorus@iol.cz
Občanské sdružení ROSA	Podolská 242/25, Praha 4 mobil 602 246 102, tel. 241 432 466 www.rosa-os.cz, info@rosa-os.cz
La Strada ČR	P.O. BOX 305, Praha 1 tel. 222 721 810 www.ecn.cz/lastrada, lastrada@strada.cz
ProFem	Plzeňská 66, Praha 5 tel. 224 917 224 www.profem.cz, info@profem.cz
Český svaz žen	Panská 7, Praha 1 tel. 224 211 017 www.csz.cz, info@csz.cz
Magdalenium	P.O.Box 113, 657 13 Brno tel. 776 718 459 (non stop) www.magdalenium.cz, magdalenium2@volny.cz
Persefona o.s.– pomoc obětem domácího násilí	Bratislavská 31, Brno tel. 545245 996 www.persefona.cz, domacinasili@persefona.cz

Zdroj: online

PŘÍLOHA Č. 3

ADRESÁŘ INTERVENČNÍCH CENTER ČR

INTERVENČNÍ CENTRUM pro osoby ohrožené domácím násilím

NÁZEV IC	ADRESA	PROVOZNÍ DOBA PRO VEŘEJNOST	TELEFON	E-MAIL	WWW STRÁNKY
IC BRNO	Sýpka 25 613 00 Brno - Černá pole	Po-Čt 8 - 20 Pá 6 - 16	544501121 739078078 nonstop	donacentrum@centrum.cz	www.donacentrum.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	Po 13 - 18 Út - Čt 8 - 12 13 - 16 Pá pro objednání	386323016 603281300	intervencnicent- rum@charitacb.cz	www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ	Velké ná- městí 34 500 03 Hra- dec Králové	Po 13 - 18 St 8 - 12 13 - 18 Čt 8 - 12 13 - 16 Pá pro objednání	495530033 114591383	intervenc- ni.centrum@hk.caritas.cz	www.hk.caritas.cz/ochhk
IC JIHLAVA	Pod Příko- pem 4, 586 01 Jihla- va	Po - Pá 8 - 14 ostatní dle tel. dohody	567215532 606520546	ic.vysocina@volny.cz	www.psychocentrum.cz
IC MSK I. - OSTRAVA	28. října 124 702 00 Ost-	Po 8 - 20 Út 8 - 16	597489207 597489204	koordin- tordn.bkb@seznam.cz	www.bkb.cz

Ostrava Opava Nový Jičín	rava	St 8 – 16 Čt 8 – 20 Pá 8 – 16	(fax)		
IC MSK II. - OSTRAVA Karviná Bruntál	28.října 86/1810 702 00 Mo- ravská Ost- rava	Po-Pá 8 – 12 13 – 16	596611239 739500634	ic.ostrava@slezskadiakonie.cz	www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC	Na Vozovce 26 779 00 Olo- mouc	Po-Pá 7 – 15	585754736	intervencnicentrum@ssp- ol.cz drahomir.sevcik@ssp-ol.cz	www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE	Erno Košťála 980 530 12 Par- dubice	Po-Pá 8 - 16	466260528 774755744	ic.pardubice@skp-centrum.cz	www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ	Cukrovarská 16 326 00 Plzeň	Po-St 8 – 12 13:30 – 17:30 Čt-Pá 8 – 16 službu IC mož- no sjednat i mimo provozní dobu na non- stop lince	777167004	krize@dchp.cz	www.charita.cz/plzen
IC RAKOVNÍK	Žižkovo nám.169/I 269 01	Po a Pá 8 – 14 Út a Čt 8 – 16 St 8 – 15	313502588 605765883	ic.stredocesky@seznam.cz	www.ic-rakovnik.cz
IC SOKOLOV	J.K.Tyla 461	Út 8 – 11	352661418	intervencni@centrum.cz	www.ouss.cz

	356 01 Sokolov (zelená vila naproti bývalému hotelu Ohře)	St 13 – 15 Čt 8 – 15	736514095		
IC ÚSTÍ NAD LABEM	K Chatám 22 403 40 Ústí nad Labem - Skotice	Po 8 – 18 Út a Čt 8 – 12 St 8 – 20 Pá 8 – 16	475511811 475201495 fax	intervencni-centrum.ul@seznam.cz	www.volny.cz/spirala.ck i
IC ZLÍN	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	Po - Pá 7 - 15	577018265 774405682	ic.zlin@seznam.cz	www.poradnazlin.cz

PŘÍLOHA Č.4

Trestní oznámení

(Kdo): .....*Vaše jméno a příjmení, adresa*

(Komu):

např.....*Policie České republiky, Obvodní oddělení, adresa.....*

nebo ....*Obvodní (okresní) Státní zastupitelství, adresa.....*

Místo, datum

Věc: Oznámení ve věci.....*domácího násilí – podezření z protiprávního jednání.....*

Jméno podezřelého....*Vašeho manžela, partnera atd.....*

Bydliště podezřelého.....*doplnit bydliště.....*

Domnívám se, že došlo k protiprávnímu jednání, kterého se dopustil/-a.....*manžel, partner, jiný rodinný příslušník – jméno, příjmení...*, narozen/-a dne...*xxx...*, bytem v...*xxx...*způsobil následující:

.....*zvolte mezi a) – d) .....*

To vše za přítomnosti svědka (včetně dětí).....*vložte jméno a adresu očitého svědka.....*

Toto jednání může dále potvrdit.....*např. sousedi, příbuzní – jméno, příjmení.....*

Přikládám.....*např. lékařskou zprávu, fotografii zničeného bytu, fotografii rozsahu mých zranění apod. ....*

V jeho činu spatřuji protiprávní jednání a proto činím toto oznámení za účelem dalšího šetření události.

V....*místo, datum*.....

.....*Váš podpis*.....

jméno příjmení navrhovatelky

- a) podrobný popis násilného jednání včetně následků (bití, vyražení zubů, trhání vlasů atd.), a to co, kdy, kde, kdo, jak, čím, proč, zjištěný následek
- b) neplnil vyživovací povinnost podle § 213 TrZ (neplatil výživné)
- c) dítě bylo přímým svědkem domácího násilí (psychické týrání dítěte podle § 215 TrZ)
- d) dítě bylo přímým svědkem domácího násilí (pro ohrožení mravní výchovy mládeže podle § 217 TrZ)
- e) a mnoho dalších protiprávních jednání

Zdroj: VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo*. 1. vyd. Praha. proFem, 2005. 65 s. ISBN 80-230-4025-2.